

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Cuvânt înainte

Ca mod de abordare științifică a realităților prezente, dar și a celor practic previzibile, se impune atenției recursul sistematic la ceea ce am putea numi **imaginație sociologică** sau **sociologie prospectivă**, adică analiza obiectivă a prezentului, pentru a putea prefigura viitorul.

Abordare anticipativă, în termenii realismului, imaginația sociologică – așa cum a fost gândită de C. Wright Mills – s-a impus de mult în câmpul cunoașterii științifice, iar sociologia prospectivă, definită ca știință a descifrării viitorului, se află în stadiul de afirmare efectivă, sub impactul necesar al raționalității, al unui comportament analitic bazat pe corelarea logică dintre scopuri și mijloace, în condițiile libertății și democrației. În acest sens, sociologul american atrăgea atenția că libertatea nu este prilejul de a acționa după bunul plac și nici o subiectivă alegere între diverse variante întâmplătoare. „Libertatea înseamnă, în primul rând, prilejul de a formula opțiunile, de a le dezbate, iar, apoi, posibilitatea de a opta. Iată de ce libertatea nu poate exista fără un rol sporit al rațiunii umane în rezolvarea problemelor umane”, scria el.

Din aceste considerente, pe care le împărtășim și le aplicăm în propriile noastre cercetări, în condițiile libertății și democrației, imaginația sociologică nu poate opera abateri de la rigurozitatea științei și de la adevărurile vieții, nu poate fi intuiție revelatoare desprinsă de

metodele și tehnicile cercetării sociale directe. Altfel spus, opțiunile socio-economice trebuie să se întemeieze pe cunoașterea directă a realităților, o cunoaștere eliberată de îngustimi și deformări, pusă în serviciul societății, al oamenilor, ceea ce presupune ca datele empirice să fie analizate obiectiv, în scopuri social-morale drepte și umane, pentru edificarea unei lumi mai bune. Astfel, sociologia, asemenea altor științe sociale, se constituie într-o știință cu dublă deschidere: spre realitatea prezentului, așa cum se înfățișează analizei, și spre viitorul posibil, așa cum poate fi dedus din realitatea cercetată obiectiv și din așteptările raționale ale oamenilor.

Astăzi, mai mult ca oricând, reforma societății nu ar avea sorți de izbândă fără apelul la știință, fără obiectivitatea reconsiderării critice a teoriilor și a practicii. Iar această reconsiderare înseamnă și consolidarea unei noi viziuni asupra socialului, o viziune mai pătrunzătoare și mai fidelă principiilor și legilor, scrise și nescrise, ale moralei, ale cauzei prosperității materiale și spirituale a colectivităților și indivizilor.

În acest sens, am putea spune că imaginația sociologică a lui Mills fusese anticipată, la noi, de Dimitrie Gusti, prin concepția expusă în studiul său programatic **Realitate, știință și reformă socială**, prin abordările de sociologie politică, adunate sub titlul **Sociologia militans**, prin însăși practica cercetării sociologice interdisciplinare.

La Editura Fundației România de Măine a apărut:

• Cărți de același autor apărute în perioada 1981-2004

• Lansarea cărții **România la începutul secolului XXI. Starea națiunii 2004** va avea loc la Târgul Internațional *Gaudeamus. Carte de învățătură* – 2004
Pagina 8

consecvent relația dintre realitate, știință și reformă socială. Practic, aceasta înseamnă a contura viitorul unei colectivități date – națiunea română –, pornind de la studierea factorilor economici, sociali, politici, demografici, culturali și de altă natură, ce influențează și condiționează viața oamenilor. Un asemenea demers nu poate fi abstract, speculativ, pur teoretic, ci unul care, înfățișând nedistorsionat starea națiunii, în raport cu trecutul recent, cu viitorul imediat, poate conduce la evidențierea unor soluții practice aplicabile. Condiția esențială a reușitei o reprezintă, însă, unitatea de acțiune a tuturor forțelor sociale și politice devotate intereselor fundamentale ale națiunii.

Continuare a unor lucrări anterioare, volumul **România la începutul**

secolului XXI. Starea națiunii 2004 își propune să reliefeze unele dintre principalele învățăminte ale tranziției de până acum, să înfățișeze, pe baza cercetării științifice sistematice, țara reală în noul stadiu istoric, estimând, pe termen scurt și mediu, traiectoria dezvoltării socio-economice, în funcție de resursele materiale și umane, de cerințele raționale ale perfecționării sistemului politic democratic. De aici și cerința căutării unor răspunsuri sincronizate ale științei și ale politicii la problemele prezente și viitoare ale societății românești, problemă dezbătută într-un capitol distinct al lucrării.

Octombrie 2004

Autorul

(Continuare în pag. 8)

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE

Partea I. Prin labirintul tranziției

I. TRANZIȚIA POSTSOCIALISTĂ. DRUMUL DIFICIL DE LA PROMISIUNI ȘI AȘTEPTĂRI LA REALITĂȚI

I.1. Nevoia de clarificări teoretice; ecouri internaționale

I.2. Dificultăți și dezamăgiri ale tranziției

II. ȚARA REALĂ LA INTRAREA ÎN SECOLUL XXI-LEA. ECONOMIA NAȚIONALĂ ȘI STAREA POPULAȚIEI

II.1. Economia reală în anii 2000-2004

II.2. Starea de fapt a populației; scăderea nivelului de trai și pauperizarea

III. DEZVOLTAREA INTERNĂ ECHILIBRATĂ – TEMELIE A PROSPERITĂȚII NAȚIONALE

III.1. Necesitatea de a proiecta viitorul social-economic

III.2. Potențialul industrial: restructurare prin valorificare modernă

III.3. Agricultură – ramură prioritară în „teorie”, sursă nevalorificată practic

III.4. Educația, cercetarea științifică și cultura – factori strategici ai dezvoltării durabile

III.5. Cerințe ale perfecționării sistemului politic; autoritatea și competența factorilor de putere; funcționalitatea democrației

III.6. Politica externă și interesele naționale. Aderarea la N.A.T.O. și la Uniunea Europeană

Partea a II-a. Izvoare perene de creativitate social-umană ale științei, culturii și istoriei naționale

IV. NECESITATEA ȘI CONDIȚIILE UNOR RĂSPUNSURI SINCRONIZATE ALE ȘTIINȚEI ȘI POLITICII LA PROBLEMELE DEZVOLTĂRII MODERNE ȘI DURABILE

V. ORIGINALITATEA ISTORIEI ȘI CULTURII ROMÂNEȘTI ÎN CONTEXT EUROPEAN ȘI MONDIAL

Partea a III-a. Modele de organizare și acțiune socială

VI. FUNDATIA ROMANIA DE MAINA – MODEL INSTITUȚIONAL ÎNTEMEIAT PE CONCEȚIA SOCIOLOGICĂ A VALORILOR, PE TRADIȚIILE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI, ȘTIINȚEI ȘI CULTURII ROMÂNEȘTI

VI.1. Fundația România de Măine – expresie concludentă a acțiunii „prin noi înșine”

VI.2. Rolul constructiv al universității în viața socială. Universitatea Spiru Haret

VI.3. Structura instituțională a Fundației România de Măine. Căi și mijloace performante de valorificare a științei și culturii

VI.4. Proiecte de viitor

VII. ALIANȚA NAȚIONALĂ PENTRU ROMANIA DE MAINA (ANRM) Proiect de program

Partea a IV-a. Documentar statistic

PRINCIPALII INDICATORI SOCIO-ECONOMICI ÎN PERIOADA 1989-2004

I. Resursele umane

II. Starea economiei

SONDAJ DE OPINIE

Spiritul Blajului

Dan FRUNTELATĂ

În urmă cu trei săptămâni, la Blaj, a fost o mare sărbătoare a școlii și a spiritualității românești: 250 de ani de la apariția primelor școli sistematice din țara noastră. Nu întâmplător am spus „la Blaj a fost o mare sărbătoare”. Fără îndoială, un astfel de eveniment care onorează orice istorie, orice cultură a oricărei țări din lume ar fi trebuit să fie considerat și prezentat ca o sărbătoare națională.

Noi, românii, avem, însă, în momentul de față, o altă scară de valori, o altă accepțiune (de cele mai multe ori politizată gratuit) cu privire la astfel de zile.

Cinstea Academiei Române că și-a ținut cu noblete rangul și în această împrejurare, organizând o sesiune specială dedicată școlilor blăjene și participând prin însuși președintele Academiei, acad. Eugen Simion, la evenimentele de la Blaj.

În presa centrală, la cele mai multe televiziuni (în special la televiziunea publică) au răzbătut ecouri slabe, chiar sublimile, vorba lui conu'Iancu. Lumea era ocupată cu analiza listelor electorale, cu frații Cămătaru și alte probleme cruciale! Dar asta e altă discuție.

Important pentru noi rămâne faptul că, într-o dimineață însoțită de octombrie, în

„Roma cea mică” au fost organizate de către Mitropolia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică, și Primăria Blajului, manifestări de o înaltă ținută intelectuală pentru celebrarea a ceea ce s-a numit „spiritul Blajului”, punct de iradiere a culturii românești și a ideii de unitate națională.

În parcul central al orașului care are, poate, cea mai mare densitate de blazoane istorice din întreaga Românie s-a dezvelit statuia episcopului Ioan Inochentie Micu Clain, cititorul orașului care a lăsat prin testamentul său intelectual chemarea de

250 de ani de la apariția primelor școli sistematice din țara noastră

a se zidi și a se păstra peste veac ideea școlii, a credinței și a patriotismului.

Pe această temelie, urmașii săi în scaunul episcopal, Petru Pavel Aron, a deschis în 1754 cele trei școli sistematice – o școală primară ce va deveni Școala

Normală, o școală latinească, organizată ca un gimnaziu, ce va deveni Liceul teoretic „Vasile cel Mare” și o școală de preoție ce va deveni Academia teologică greco-catolică.

Așa a început istoria. Au urmat apoi profesori și elevi, corifeii Școlii Ardelene, marii cărturari care au înălțat spre cerul Transilvaniei steagul unirii cu patria-mamă. Au fost dascăli aici Grigore Maior, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ioan Budai-Deleanu, Timotei Cipariu, Simion Bărnuțiu, George Barițiu, Aron Pumnul. Dintre elevi să-i amintim pe Samuil Micu, Ioan Maiorescu, Ioan Lemeni, Al. Papiu-Ilarian, Ion Agârbiceanu.

Lângă oraș se află Câmpia Libertății, străjuită de statuile marilor bărbați care au făcut revoluția de la 1848 din toate Țările Române. Aici s-a strigat, în 1848, „Noi vrem să ne unim cu țara!” Și vrerea lor se va împlini într-un prag de iarnă, la 1 Decembrie 1918.

Ajungând la Blaj, când avea 16 ani, Eminescu privea orașul din locul unde astăzi se află un tei uriaș, „teiul lui Eminescu”, și spunea: „Te salut din inimă, Romă mică! Îți mulțumesc, Dumnezeuule, că m-ai ajutat s-o pot vedea!”

În lumina lină a unei istorii pline de învățături trăiește prezentul Blajului. Blajul este și astăzi un oraș al școlii, el a devenit un centru universitar. Se află aici secții ale universităților din Cluj-Napoca

și Alba Iulia, dar și o facultate a celei mai puternice universități particulare din România, Universitatea Spiru Haret.

La marea adunare solemnă s-au auzit cuvinte rostite de I.P.S. Lucian Mureșanu, arhiepiscopul și mitropolitul Bisericii Române Unite cu Roma Catolică, acad. Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii și Cultelor care a prezentat un mesaj din partea președintelui Ion Iliescu, acad. Eugen Simion, președintele Academiei Române, IPS Ioan Robu care a prezentat un mesaj din partea Nunțiului Apostolic, prof. univ. dr. Aurelian Bondrea, rectorul Universității Spiru Haret, reprezentanți ai altor universități și instituții bisericești și laice.

Televiziunea România de Măine a realizat o emisiune specială „Academica” la marile sărbători ale Blajului.

Pentru că suntem datori să păstrăm acest spirit al Blajului, să-l aducem în oglinda contemporaneității, pentru că suntem conștienți că neamul acesta românesc nu poate rezista decât prin cultură, prin învățătură și credință, așa cum a făcut în întreaga sa istorie.

Este și mesajul pe care rectorul Universității Spiru Haret, prof. univ. dr. Aurelian Bondrea, l-a adus la adunarea solemnă ce a celebrat 250 de ani de școală sistematică pe pământul românesc.

• Direcții noi în procesul învățării la Universitatea Spiru Haret, prin utilizarea amplă a tehnologiilor informaționale ale comunicării

Prof. univ. dr. Ioan Gâf-Deac

Pagina 2

• Revoluție socială și proces revoluționar

Prof. univ. dr. Ion Tudosescu

Pagina 4

• Competitivitatea economiei românești

Prof. univ. dr. Constantin Mecu

Pagina 5

• Criteriul interesului național în confruntare cu criteriile de convergență și exigențele unei economii de piață funcționale (II)

Conf. univ. dr. Chira Nedelea Părăluță

Pagina 6

O dată cu începerea noului an universitar, în mod firesc se înregistrează în rândul studenților noi cote de preocupări referitoare la procesul de instruire proprie, pentru ca fiecare să devină capabil, începând cu sesiunea de examene din iarnă, să răspundă cerințelor și exigențelor de evaluare a cunoștințelor.

Cu precădere, în rândul celor din anul I, căutarea resurselor de studiu și identificarea metodelor de învățare se evidențiază în primul planul noului statut derivat din calitatea dobândită de a fi student.

Universitatea *Spiru Haret* este instituția de învățământ superior cu cea mai semnificativă infrastructură academică umană și materială în peisajul educațional românesc și cu largi rezonanțe în mediul universitar.

De aceea, dotarea, bazată pe oferta de noi procedee de comunicare în procesul învățării, la care se adaugă prezența cadrelor didactice universitare de mare prestigiu în corpul profesional academic românesc îndreptătesc preocupările pentru armonizarea și eficientizarea actualizată, la nivel modern și semnificativ, a **raporturilor didactice între studenți și profesori** în procesul de acordare a asistenței pentru învățare.

În termeni comparabili, **formele de învățământ** (zi, frecvență redusă și învățământ la distanță) la Universitatea *Spiru Haret* sunt cele care conferă starea de flexibilitate operațională în procesul învățării.

În baza analizelor recente efectuate în privința structurii, conținutului și evoluției procedeele de învățare la Universitatea *Spiru Haret*, în principal, se desprind concluzii care devin utile atât studenților, cât și cadrelor didactice în efortul lor comun de perfecționare a instruirii universitare superioare.

În continuare, redăm, sintetic, câteva din aprecierile și recomandările ce pot deveni subiecte, respectiv instrumente de perfecționare a modului de învățare în rândul studenților, pentru ca la sfârșitul perioadelor de examinare din sesiunile de iarnă și vară să se obțină rezultatele dorite pe specializări, discipline și ani de studiu.

1. În primul rând, se remarcă necesitatea ca în egală măsură studenții și cadrele didactice să conștientizeze faptul că în societatea românească, precum și, în societatea pe plan internațional, în ansamblu este instaurată deja epoca tehnologiilor informaționale care domină comunicarea, în general, și, în particular, cea academică.

Este de neconceput ca un student și, deopotrivă, fiecare cadru didactic să nu perceapă și să nu se angajeze în „noul învățare” cu ajutorul mijloacelor moderne de comunicare. Este adevărat că orice început în plan personal pentru acomodarea cu tehnologiile informaționale și, mai ales, cu procedurile de aplicare a comunicării moderne între profesor și student presupune efort, dorință de perfecționare în plan profesional propriu și, deopotrivă, este bine de remarcat că „nimeni nu se naște învățat”. Însă tot atât de adevărat este că „învățarea nu vine de la sine” spre o persoană sau alta.

În studiile pedagogice moderne sunt inserate concluzii care arată că, în diferite cazuri, în rândul studenților (preponderent a celor din anul I) și, cu deosebire, în rândul cadrelor didactice „ancorate” în viziunile educaționale clasice, computerul poate provoca o anumită „teamă”, un anumit fel de rețineră în a-l descoperi și folosi. Se poate aprecia însă că această situație provine din neînțelegerea corectă, realistă a rolului pe care un student sau cadru didactic îl joacă în fața computerului. Nicidecum nu este vorba de a fi „specialist”, ori „specializat distinct” în domeniul computerilor, ci, mai degrabă, în a deveni **utilizator suficient**, cu minimum necesar de proceduri de instrumentare a Internetului, a poștei electronice și a căutării informațiilor de învățare în spațiul cibernetic.

Universitatea *Spiru Haret* deține o amplă rețea de computere de ultimă generație, legate în rețeaua Internet, 24 de ore din 24, laboratoare și puncte informatice la nivel centralizat și la facultăți, în secretariate ș.a., care sunt gestionate de operatori, respectiv cadre didactice cunoscătoare în domeniu. Mai mult chiar, toate specializările, indiferent de forma de studiu au cuprins în planurile de învățământ, cu programele analitice aferente, studiul, respectiv practica la disciplinele precum Informatică, Bazele informatice, Sisteme informaționale moderne etc.

Așadar, sunt create toate condițiile și ocaziile didactice și disponibilitățile practice, concrete pentru inițierea și perfecționarea fiecăruia în domeniul tehnologiilor informaționale.

Este necesar acum angajamentul personal al fiecăruia în propriul sistem de ajustare, respectiv modificarea mentalității, pentru alinierea la ceea ce există pe plan național și mondial în acest domeniu. Orice întârziere sau evitare a efortului pentru perfecționarea amintită poate avea consecințe în procesul real de învățare, care, în „oceanul informațional” al cunoștințelor pentru învățare, nu poate avea succesul de selectare și utilizare eficientă a datelor de învățare.

2. Se constată – potrivit concluziilor din știința pedagogică modernă –, că viziunea clasică, conform căreia „profesorul trebuie să fie obligatoriu față în față cu studentul”, nu mai poate fi absolutizată. Este adevărat că în sistemul preuniversitar (cu deosebire în cel liceal) prezența „față în față a profesorului

potrivit planului de învățământ. Manualul se dovedește a fi strict necesar studentului, ca bază de promovare în procesul de învățare. Conținutul manualului este avizat științific în catedră și cuprins în planul editorial aprobat de Consiliul profesoral al fiecărei facultăți.

Editura Fundației *România de Măine* – care este acreditată de către cele mai înalte organisme în domeniu din țară și, ca atare, prin tipografia proprie, computerizată, modernă oferă toate posibilitățile practice de apariție a cursurilor tipărite și difuzate în bune condiții;

b) fiecare titular de disciplină are în vedere elaborarea ajustată, perfecționată a conținutului cursurilor în formula *Note de curs – sinteză*, în format ID (pentru învățământ la distanță);

Direcții noi în procesul învățării la Universitatea Spiru Haret, prin utilizarea amplă a tehnologiilor informaționale ale comunicării

Prof. univ.dr. Ioan GĂF-DEAC,

prorector al Universității *Spiru Haret*,
directorul Departamentului pentru Învățământul la Distanță

cu elevul” rămâne de actualitate, întrucât faptul educativ, respectiv, cel educațional pentru adolescentul aflat în creștere este încă necesar „a fi indus”, a fi transferat pentru formare, modelare psihică, socială, comportamentală ș.a. în sens convențional pozitiv acceptat, a viitorului student. În schimb, între student și profesor – reiterând constatările, în prezent, este instituită comunicarea informațională fără frontiere –, viziunea modernă sugerată a fi acceptată se referă la faptul că „mesajul” profesorului, respectiv ceea ce acesta dorește să transmită studentului nu incumbă exclusivitatea sau absolutizarea prezenței fizice, „față în față”.

Manualele extinse și manualele cu *Note de curs – sinteză*, Biblioteca virtuală, emisiunile postului de televiziune tvRM și publicația *Opinia națională*, ca resurse purtătoare de conținut didactic, informații, date etc., aferente disciplinelor de studiu sunt puse la dispoziția studentului, care acum, cel puțin în formula învățământului la distanță poate învăța oriunde, în orice loc, inclusiv acasă, la domiciliu, sau la cele mai depărtate distanțe de sediul facultăților la care este înscris.

Se remarcă un nou tip de interacțiune **între student și resursele de studiu** care îi sunt oferite acestuia, sau de care dispune în plan individual, personal. Totodată, se mizează pe efortul propriu, direct și, mai ales, pe angajamentul concret, practic al fiecărui student, care își măsoară forța sa intelectuală, puterea, respectiv capacitatea de a deslăși și asimila conținutul cursurilor din planul de învățământ.

Prea adesea, în viziunea clasică era ignorat potențialul tinerilor studenți de a învăța în regim propriu, cu efort nemăsurat și deosebit, de mare noblețe, pentru a descoperi conținutul cursului, pentru a asimila ce le trebuie pentru promovarea examenelor.

Fiecare cadru didactic titular de disciplină ar trebui să aibă în vedere, în principal, următoarele elemente de algoritmi comportamental în procesul inducerii învățării în condițiile noi, moderne de comunicare, fără bariere, prezentă, în universități în prezent, după cum urmează:

a) este necesar ca fiecare titular de curs să aibă elaborat manualul aferent disciplinei de studiu pe care o gestionează,

c) *Notele de curs – sinteză*, la rândul lor sunt restructurate electronic și amplasate dinamic în Biblioteca virtuală. Acestora li se adresează teste de autoevaluare, legături semnificative în cyber-spațiu, cu alte resurse din domeniul disciplinei respective, hipertexte, proceduri de căutare electronică ș.a.;

d) titularul de disciplină este necesar să alcătuiască un plan de înregistrare în lecții distincte a cursului la Televiziunea *România de Măine*. În egală măsură el participă la transmiterea în direct a cursului său;

Întâlniri didactice

în centrele teritoriale de învățământ la distanță

Studenții înscriși în anii I, II și III la 18 specializări sunt arondați în 45 de Centre teritoriale ID, răspândite în toată țara, în fiecare municipii reședință de județ.

După deschiderea oficială a anului universitar, Departamentul ID a pregătit întâlniri de lucru didactice pentru tutoriat cu studenții ID din Centrele teritoriale. Astfel, în zilele de 8-9 și 16-17 octombrie 2004, la sediul fiecărui Centru teritorial ID, studenții Universității *Spiru Haret* au fost prezenți pentru a-și cunoaște profesorii lor, sursele și modul de învățare.

Studenților din Centrele ID le-au fost prezentate în amănunt, aspectele privind modelul ID practicat la Universitatea *Spiru Haret*, în strânsă concordanță cu prevederile Legii învățământului și HG 1011/2001.

Oricare student ID poate apela la cel puțin cinci alternative de resurse de studiu: 1) *cartea* tipărită cu *Notele de curs – sinteză* (distribuită gratuit); 2) *manualele* extinse pe discipline și ani de studiu (achiziționate cu 30% reducere

e) în etapa practică de lucru resursele de mai sus sunt oferite studentului în așa-numitul „pachet cu mesaje”, care constituie bagajul informațional fundamental ce ajunge în posesia celui ce învață.

În această etapă se produce **interacțiunea directă, angajată între student și resurse**. Trebuie manifestată încrederea deplină în capacitatea mentală și de asimilare a fiecărui student. Acesta, la rândul său, devine motivat în a răsfoi, a citi, a învăța efectiv, prin propria voință, prin aspirația de care este dominat în „a deveni ceva în viață”.

Este însă posibil ca anumite părți din disciplina de studiu (definiții, concepte, teoreme, formule, scheme, exprimări ș.a.) să nu poată fi înțelese de către un student sau altul. Acum intervine obligația cadrului didactic de a acorda asistență atât tutorială, cât și metodică tuturor aceluia care solicită sau sunt implicați în studiu, pentru ca studenții să poată urma „fără asperități” calea învățării eficiente, consistente.

Întâlnirile programate la cererea studenților, dialogul prin Internet, respectarea programului, respectiv a orarului pentru consultații la sediul catedrei, al facultății sau la sediul fiecărui Centru teritorial ID sunt de importanță majoră în operaționalizarea conținutului și procedeele de instruire superioară;

f) fiecare cadru didactic universitar trebuie să dobândească abilitatea și, totodată, să își rezerve timpul necesar la sediul facultății sau la domiciliu pentru a consulta pe cât posibil zilnic mesaje *e-mail* ce îi sunt adresate și, după caz, de a răspunde în termen la conținutul sau cerințele acestora.

În final, examinările, respectiv evaluările din sesiunile de examene trebuie să evidențieze cu exigență și înalt profesionalism nivelul cunoștințelor dobândite de către studenți.

Încrederea în examinarea competentă și extinderea acesteia spre regimul *on-line* este validată de experiența înregistrată în domeniu în marile universități ale lumii, aspect extrapolat în preocupările strategice ale Universității *Spiru Haret*.

Achiziționarea de computere performante și a programelor aferente pentru examinări-evaluări conduce, fără îndoială, la obiectivarea aprecierilor, la gestionarea eficientă și întronarea unui spirit modern de acțiune în mediul academic al Universității *Spiru Haret*.

Așadar, „noul învățare” reprezintă cerința neînfrântă a lumii academice moderne, spre perfecționare continuă și asimilare a noilor cunoștințe în fiecare domeniu. Universitatea *Spiru Haret* este promotoarea a ceea ce este mai nou și performant în sistemul de învățământ superior din România.

virtuală), însă pentru cei ce nu au încă posibilitatea de a fi posesorii computerului legat la Internet se întrevide alternativa studiului în procedură tradițională, apelând la cărțile (manualele) tipărite.

Cu prilejul *întâlnirii tutoriale de lucru*, studenților ID le-au fost înmănată *gratuit* broșurile cu planul de învățământ și programele analitice, manualele cu *Notele de curs – sinteză* și publicația *Opinia națională*.

Studenților din anul I le-au fost oferite carnetele de student, care conferă și dreptul de a participa, în funcție de dorință și posibilitatea fiecăruia, în mod adițional, după caz, sistematizat sau conjunctural, la cursurile, seminariile, lucrările de laborator și consultațiile de la sediul facultăților la care sunt înscriși.

Sub aceste auspicii se conchide, că, în fapt, învățământul la distanță la Universitatea *Spiru Haret* – ca învățământ al viitorului – deja confirmă prezentul academic al Universității *Spiru Haret*, angrenat în liniile moderne de învățare și pregătire superioară.

Destine paralele: România și Polonia în vara anului 1944 Insurecția de la Varșovia și trecerea României de partea Națiunilor Unite

Desfășurat în sala Senatului Universității *Spiru Haret*, Simpozionul științific organizat din inițiativa Facultății de Istorie și a Facultății de Relații Internaționale și Studii Europene și-a propus să descopere similitudinile între evenimentele istorice petrecute în vara anului 1944 în România și în Polonia, să le depolitizeze, să le definească riguros urmările, punând în evidență adevărul istoric.

O coincidență fericită – împlinirea a 60 de ani de la schimbarea istorică survenită după 1944, în ambele țări – a conferit lucrărilor simpozionului, moderator prof. univ. dr. **Gheorghe Onișoru**, decanul Facultății de Istorie –, o semnificație aparte, tema a dobândit rezonanțe de actualitate, având atributele unei autentice pledoarii pentru spiritul realist științific în așezarea evenimentelor în matca lor cea adevărată, cum a apreciat academicianul **Florin Constantiniu**, susținând că în istorie sunt momente în care eroicul se îmbină cu tragicul, exemplul insurecției din Varșovia fiind edificator.

Reputații istorici și diplomați de la Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Studii Europene din Iași, de la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, de la Institutul de Istorie a Totalitarismului și de la facultățile Universității *Spiru Haret* au participat la realizarea acestui studiu comparativ.

În deschiderea lucrărilor simpozionului, prof. univ. dr. **Ioan Rebedeu**, prorector al Universității *Spiru Haret* a mulțumit în numele Senatului, al prof. univ. dr. **Aurelian Bondrea**, rectorul Universității, participanților-cercetători științifici, cadre didactice universitare din diferite țări, orașe – pentru că au onorat invitația.

Referindu-se la semnificația tematicii acestui simpozion, prof. univ. dr. **Ioan Rebedeu** a remarcat faptul că, deși la prima vedere ea este de factură pur istorică, totuși considerăm că istoria nu este un simplu depozit de evenimente, scenarii, fapte, personalități. De aceea, această tematică are meritul că este abordată în contextul unor preocupări mai largi privind integrarea în Uniunea Europeană, iar punerea participării României la cel de-al doilea război mondial în relație directă cu

Polonia conferă acestui simpozion o notă inedită. De altfel, chiar titlul simpozionului trimite la direcții emblematice, la spațiul regional și vizează paralele în relațiile dintre România și Polonia care constituie

Simpozion științific organizat de Facultatea de Istorie și Facultatea de Relații Internaționale și Studii Europene

un capitol aparte de istorie, de economie, spiritualitate, de cultură, învățământ și cercetare științifică.

Universitatea *Spiru Haret*, de la înființare, a acordat o atenție deosebită dezbaterii problemelor contemporaneității, valorilor în context internațional – a subliniat în continuare domnia sa. Asistăm la o adevărată solidarizare a tuturor celor care lucrează în domeniul istoriei, care văd în istorie mijlocul important și relevant de realizare a coeziunii intelectuale științifice pentru înfăptuirea integrării europene.

O proiecție edificatoare asupra viziunii istoriografice ruse privind insurecția de la Varșovia a fost realizată de prof. univ. dr. **Anatol Petrencu**, ani la rând decanul Facultății de Istorie de la Universitatea de Stat din Chișinău, care a susținut prin exemple elocvente, că istoriografia rusă a purtat povara regimului totalitar. Abia în perioada restructurării și transparenței, istoricii au putut dezvălui aspectele ascunse ale adevărului istoric. Dar, după destrămarea URSS, s-au format două curente – unul ortodox, neostalinist, care justifică neimplicarea armatei sovietice, altul democrat, care pledează pentru

relevarea adevărului istoric, punând în evidență lipsa de ajutor din partea rușilor. Imaginea nealterată a insurecției de la Varșovia, a premiselor declanșării, a desfășurării ei bizare și a consecințelor ei nefaste a dobândit contururi în comunicarea prezentată de doctor **Daniel Hrenciu**, de la Institutul de Studii Europene din Iași. Iluzia securității statului polonez născută din Tratatul de neagresiune cu URSS poate reprezenta un element de similitudine cu ceea ce s-a întâmplat în România în aceeași perioadă istorică.

Valoarea și importanța dezbaterilor au sporit și datorită efortului participanților de a aborda tema din mai multe puncte de vedere. Așa de pildă, prof. univ. dr. **Viorica Moiscu** s-a referit la premisele politico-diplomatice ale actului de la 23 August 1944, socotind eșecul insurecției din Polonia un eșec tragic. În ceea ce privește insurecția de la 23 August, aceasta, de-a lungul anilor, a fost excesiv politizată, ea a avut loc în condițiile în care frontierele României se bazau pe un fals istoric, în țară se manifesta o criză politică de proporții, iar în plan extern eram izolați. De aceea, a fost silită să facă fel de fel de concesii, chiar și unele teritoriale, ca aceea impuse prin Pactul Ribbentrop – Molotov (ale căruia consecințe sunt evidente și astăzi).

Semnificația trecerii României de partea Națiunilor Unite a fost aprofundată în comunicarea susținută de prof. univ. dr. **Alexandru Dușu**, care s-a referit la implicațiile acestei decizii de importanță majoră pentru destinul României, demonstrând consecințele de ordin strategic, de care a beneficiat URSS, dar și SUA și Marea Britanie. În pofida faptului că România a avut contribuții proprii la cel de-al doilea război mondial, trupele române se situau pe locul patru în cadrul Națiunilor Unite, participarea a fost ignorată, subestimată, așa cum s-a mai precizat, nerecunoscându-i-se cobiligeranța.

Cum a ajuns România în stare de război nu numai cu Națiunile Unite, dar și cu Germania și aliații ei, cât de mult a contat faptul că negocierile de armistițiu cu Aliații (SUA, Marea Britanie și URSS) au tratat

atât de mult, cât de întemiate au fost apelul adresat în Proclamația regală ca românii să-i primească pe soldații Națiunilor Unite „cu încredere” și afirmația că cele trei Mari Puteri ar fi „garantat independența țării și neamestecul în treburile noastre interne” – sunt întrebări grave la care prof. univ. dr. **Ioan Scurtu**, prorector al Universității *Spiru Haret*, demontând moment cu moment întregul scenariu în comunicarea care și-a propus să definească Statutul internațional al României în intervalul 23 august – 12 septembrie 1944. Practic, a subliniat domnia sa, România părăsise Axa, dar nu avea relații cu nici una din Marile Puteri. La Conferința de la Moscova s-a stabilit că Marea Britanie, SUA și Uniunea Sovietică „vor acționa împreună în toate problemele”, așa încât nici un demers din partea României să nu fie luat în considerație, dacă el nu era adresat în același timp și guvernului URSS. A fost o iluzie a unei țări mici, care nu credea că Marile Puteri aveau interese globale și nu ezitau să le realizeze pe seama unui stat mic, precum România cum conchidea prof. univ. dr. **Ioan Scurtu**.

În cadrul simpozionului au fost lansate mai multe cărți, monografii vizând evenimentele dezbătute, între acestea fiind și cea intitulată *Polonezii în timpul celui de-al doilea război mondial* (culegere de documente), editura *Cartdidact*, Chișinău, 2004.

Adela DEAC

Analiza gramaticală în practica școlară

Prin intermediul acestui articol, încercăm să venim în sprijinul elevilor care se pregătesc pentru examene la limba română, în sprijinul studenților noștri de la Facultatea de Limbă și Literatură Română (și avem în vedere în special pe studenții de la forma de învățământ la distanță, înscrisi, în număr foarte mare, la Universitatea Spiru Haret, ceea ce dovedește prestigiul de necontestat al acestei instituții), dar și în sprijinul celor care pregătesc pentru examene, așadar, în sprijinul profesorilor de limbă și literatură română.

Analiza lingvistică reprezintă, alături de conversație, metoda principală de studiere a limbii române în școală. În funcție de compartimentul lingvistic în care se aplică, vorbim despre analiza fonetică, lexicală, morfologică, sintactică, stilistică, despre analiza ortografică și a punctuației. Așa cum subliniază C. Parfene, analiza lingvistică poate fi parțială și totală și se folosește în aproape toate tipurile de lecție de limbă română. Ea îi ajută pe elevi să cunoască structura limbii române, legile ei interne de organizare și de evoluție și, în același timp, le dezvoltă elevilor spiritul de observație, puterea de generalizare, gândirea, formarea unor priceperi și a unor deprinderi.

Analiza fonetică se face după ce elevii învață clasificarea sunetelor (în vocale, semivocale și consoane), precum și după ce învață despre diftongi, despre trifongi și despre hiat. Cele mai întâlnite exerciții sunt acelea care le propun elevilor să identifice (într-un text sau într-o serie) cuvintele în care există diftongi, trifongi sau hiat. Profesorul trebuie să insiste asupra faptului că diftongii, respectiv trifongii reprezintă grupuri de sunete, nu de litere. În cuvinte precum *ceas, gheață și degeaba*, nu există diftongi (deși unii elevi vor identifica, în cele trei cuvinte, diftongul „ea”). În cuvintele *traiu* și *plouă*, nu întâlnim hiat. Conform definiției, hiatul apare atunci când două vocale alăturate, la despărțirea cuvântului în silabe, trec în silabe diferite. În cazul primului cuvânt, tăietura silabică apare între o vocală, *ă*, și o semivocală, *i*. În cuvântul *plouă*, tăietura silabică se face, de asemenea, între o vocală, *o*, și o semivocală, *u*.

Tot de analiza fonetică ține și constatarea accentului. Prezentăm, în continuare câteva cuvinte care, în mod frecvent, pun probleme în privința rostirii (am marcat cu majusculă vocala corect accentuată și am indicat și varianta neliterară): *Acvila* – nu *acvlă*, *adlo* – nu *Adio*, *adultEr* – nu *adUlter*, *alibi* – nu *allbi*,

antlc – nu *Antic*, *caractEr* – nu *carActer*, *călugăriță* – nu *călugărliță*, *cimEnt* – nu *cIment*, *cobAi* – nu *cObai*, *colectOr* – nu *colEctor*, *colibrI* – nu *collbri*, *complice* – nu *cOmplice* (este vorba despre substantiv, nu despre verb), *curatOr* – nu *curAtor* (= persoană însărcinată cu administrarea intereselor unui minor sau ale unui alienat),

**Să vorbim,
să scriem
corect
românește!**

Lector univ. dr.
Valeriu MARINESCU,
prodecanul Facultății de Limbă
și Literatură Română

dEmon – nu *demOn*, *dictatOr* – nu *dictAtor*, *dOctoriță* – nu *doctOrliță*, *editOr* – nu *editOr*, *embargO* – nu *embArGo*, *fErigă* – nu *fErlgă*, *gĂrgăriță* – nu *gărgărlă*, *incOgnito* – nu *incongnto*, *instrUctor* – nu *instructOr*, *legitim* – nu *legitIm*, *matUr* – nu *mAtur*, *mOtO* – nu *moTO*, *pagOdă* – nu *pAGodă*, *pastlșă* – nu *pAstlșă*, *penurle* – *penUrie*, *perplEx* – nu *pErplex*, *pOnei* – nu *ponEi*, *prevEderi* – nu *prevEderi*, *prImăvara* – nu *primăvAră*, *proplec* – nu *prOpice*, *protectOr* – nu *proctOfor*, *pUber* – nu *pubEr*, *radAr* – nu *rAdar*, *regizOr* – nu *regizOr*, *revizOr* – nu *revlzOr*, *rUscac* – nu *rucAc*, *santAl* – nu *sAntal*, *simbol* – nu *simbol*, *splEndid* – nu *splendI*, *tombOlă* – nu *tombOlă*, *torpEdo* – nu *torpedO*, *tuOr* – nu *tUture*, *Unic* – nu *unlc*, *vatmAn* – nu *vAtman*, *vectOr* – nu *vEctor*.

Analiza lexicală are în vedere exercițiile de vocabular, foarte importante pentru dobândirea unei exprimări corecte și bogate, în condițiile în care, așa cum arătam și în emisiunea *Vorbiți, scrieți românește!*, transmisă de postul de televiziune *România de Măine*, vocabularul elevilor noștri este din ce în ce mai sărac. Ținând cont că limba se îmbogățește permanent, recomandăm profesorilor de română să acorde o mare atenție neologismelor, mai ales în

condițiile în care dicționarele nu pot ține, firesc, pasul cu ritmul rapid în care evoluează vocabularul. Un alt motiv pentru care trebuie avută în vedere problema neologismelor îl constituie utilizarea aberantă a acestora. *Cool, job, locație* (cu sensul de „loc”), *look, trend* sunt neologisme îmbrățișate cu foarte multă căldură de mulți tineri. În acest context, citându-l pe reputatul prof. univ. dr. Theodor Hristea, vom arăta în ce condiții un neologism ar trebui admis în exprimare: – să fie atestat de mai multe ori (de preferință, în cel puțin două stiluri ale limbii literare: de pildă, publicistic și artistic, științific și publicistic ș.a.m.d.); – să denumească un obiect inexistent sau necunoscut anterior, pentru care nu ar fi posibil să găsim în limbă un cuvânt tot atât de potrivit precum cel neologic;

– să aibă însușirea de a se adapta ușor la sistemul fonologic și la cel morfologic al limbii noastre;

– să aibă capacitatea de a da naștere derivatelor, compuselor ori de a se încadra, fără dificultăți, într-o familie lexicală preexistentă.

Mai trebuie spus că folosirea neologismelor constituie principala sursă a greșelilor de limbă, deși neologismele caracterizează, în general, vorbirea și scrisul oamenilor culti, instruiți. Unele neologisme sunt pronunțate greșit din comoditate (întrucât vorbitorii refuză să se familiarizeze cu normele în vigoare ale limbii literare), alte neologisme sunt incorect întrebuințate, din punctul de vedere al sensului, iar altele sunt confundate cu unele cuvinte mai vechi sau mai puțin cunoscute (apărând fenomenul numit „atracție paronimică”: *șasiu* este confundat cu *șasiu, ori* cu *or, diferi* cu *deiferit* ș.a.m.d.).

Și, pentru că vorbim despre cuvintele limbii române între corect și incorect, încheiem articolul prin a prezenta rezolvarea exercițiului propus în nr. 401 / 18 octombrie 2004 al *Opinieii naționale*.

Rețineți că spunem și scriem corect **exces** (nu *excesuri*), **exiluri** (nu *exile*), **extemporale** (extemporaluri), **fabricii** (nu *făbriici*), **falimente** (nu *falimenturi*), **festinuri** (nu *festine*), **festivaluri** (nu *festivele*), **feși** (nu *feșe* sau *fașe*), **fibroame** (nu *fibromuri*), **filamente** (nu *filamenturi*), **finisaje** (nu *finisajuri*), **fitiluri** (nu *fitile*), **flacoane** (nu *flaconuri*), **foiletoane** (nu *foilettonuri*), **foșnete** (nu *foșneturi*), **francezi** (nu *franceji*), **freamăte** (nu *freamături*), **funeralii** (nu *funerarii*), **geamanduri** (nu *geamandure*), **ghidoane** (nu *ghidonuri*).

La Gala Hop a tânărului actor

Prof. univ. dr. Lucia MUREȘAN,
decanul Facultății de Teatru

Facultatea de Teatru a Universității Spiru Haret a avut o vară de succes și o toamnă în care am cules roadele muncii unor echipe de profesori și studenți după 4 ani de trudă.

La **Gala Hop a tânărului actor**, organizată în fiecare vară de UNITER și Ministerul Culturii și Cultelor din cei 15 nominalizați din toată țara, 4 erau absolvenții noștri. Dintre ei, Clăudie Imre i s-a decernat premiul pentru cea mai bună actriță și Monica Florescu a primit premiul special Sică Alexandrescu.

Anul trecut, la **Gala Hop 2003** premiul pentru cel mai bun actor a răsplătit cel mai bun și mai spectaculos recital al absolventului nostru Marian Popescu.

Sunt realități, sunt succese ale unei facultăți care și-a câștigat un loc privilegiat printre facultățile de profil din țară, facultate pe care tinerii o aleg pentru rezultatele absolvenților, pentru seriozitatea procesului de învățământ, pentru profesorii – autorități de necontestat în învățământul artistic românesc – Sanda Manu, Constantin Codrescu, Lucia Mureșan, Vlad Rădescu, Margareta Pogonat, Constantin Gabor, Olga Corvasi și mai tinerii Anca Iorga, Ioana Lupășcu, Cristian Toma, Iulia Boroș-Trifan, George Grigore și profesorii Eugen Nicoră, Viorica Ramba, Gheorghe Ceaușu la materiile teoretice.

Creștem oameni, artiști cu serioasă pregătire intelectuală și, de asemenea,

capabili să-și asume responsabilități de organizatori, de manageri ai propriei cariere.

Spectacolul „Năpasta”, piesa lui I.L. Caragiale, a fost invitat la Festivalul de la Piatra-Neamț în luna octombrie și a fost de asemeni selecționat în Festivalul Național de Teatru I.L. Caragiale de la București 24-31 octombrie, festival organizat de Ministerul Culturii și Cultelor, UNITER, Televiziunea Română și Asociația Internațională a Criticilor (secția română) și U.N.A.T.C.

Absolvenții noștri au jucat la Studioul „Casandra” spectacolul lor de licență conduși de prof. univ. Constantin Codrescu. „De ce Năpasta? Cred în tragicul Caragiale. Tragicul rațiunii de a fi, de a iubi, de a urî, de a uita. Numai o conștiință lucidă a valorii și a existenței a putut să nască un spirit pe care, în nemurirea și finalitatea lui, îl numim „caragialesc”. Pentru structura mea, pentru gândirea mea, numai tragicul se poate împlini într-un asemenea mod de exprimare. În sufletul și mintea mea, el, Caragiale, va rămâne neobositul căutător de adevăr. Iar așa, spiritul sfredelitor al ironiei lui nu este decât un strigăt deznădăjduit în fața zădărniciilor umane. *Năpasta* constituie pentru mine un astfel de strigăt:” ... „pentru faptă – răsplătit, năpasta pentru năpasta...” „Este oare măsura cea adevărată? Nu știu... O caut!”... (Prof. univ. Constantin Codrescu).

A fost o sală plină care l-a aplaudat îndelung. Secțiunea la care am fost invitat

se numea „Tineri actori pe drumul performanței.”

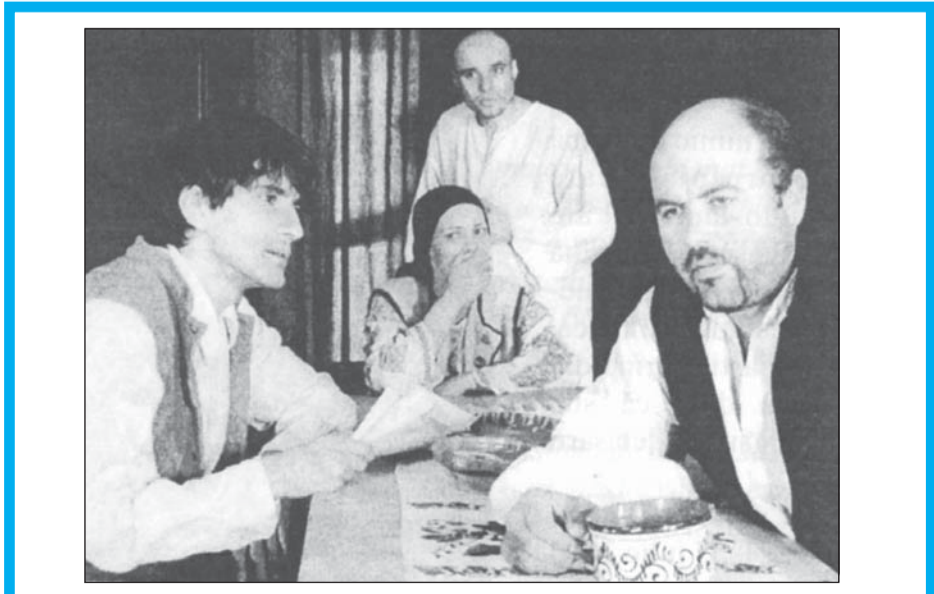
Roxana Arsene, Mircea Teodorescu, Tiberiu Clenci, Ionel Stoica au fost cu adevăr și credință eroii lui Caragiale.

„Un spectacol lucrat până în cele mai mici amănunte, voci îndelung „șlefuite” (maestre Codrescu, știm că e opera dumneaavoastră!). Ionel Stoica l-a interpretat pe Dragomir, iar Tiberiu Clenci pe Gheorghe. O Ancă (Roxana Arsene) amintind de Olga Delia Mateescu în Domnișoara Nastasia. Cât despre Ion – nebunul considerăm că este găselnița acestui spectacol. Mircea Teodorescu este interpretul oncașului evadat, care până acum a avut parte doar de interpretări

dramatice. Iată de astă dată un Ion copilăros și uman în nebunia lui. Spiritul lui ludic contrastează cu sminteala încrâncenată, pusă în slujba dreptății, a celorlate personaje, care altminteri, par fără devieri spre patologic. Perspectivă interesantă și mai deloc exploatăată în precedentele puneri în scenă ale Năpastei.” (Claudia Dăboveanu, *Jurnalul Național*, 28 iunie 2004).

Alături de colegii lor de generație au făcut cu profesionalism primii pași „pe drumul performanțelor”, pași pe care sperăm să-i facă în continuare pe drumul greu pe care au pornit.

Le dorim din toată inima absolvenților noștri bucurii și succese cu certitudinea că le vor avea.

Preocupări la început de an universitar

Conf. univ. dr. Domnica ȘERBAN,
decanul Facultății de Limbă și Literaturi Străine

Întrând încă de acum patru ani în ritmurile normale pentru orice instituție academică prestigioasă și competitivă, Facultatea de Limbă și Literaturi Străine din cadrul Universității Spiru Haret își reconsideră la acest început de an universitar atât punctele „forte”, de natură să-i confere un plăcut sentiment de stabilitate și satisfacție profesională, cât și acele componente ale activității, fie ele de natură educațională, didactică, științifică sau, de ce nu, managerială, care lasă încă de dorit, necesitănd soluții mai bune sau noi impulsuri.

Am beneficiat în anul 2003-2004 de o structură a anului universitar echilibrată, dar densă, în care, pe parcursul verii, am desfășurat activitatea de interviuare a noilor candidați în scopul admiterii, iar în prezent am intrat deja în activitatea didactică susținută a primului semestru. Cadrele de conducere, alături de întreg corpul profesoral, au dovedit că sunt puternic implicate în dinamica procesului instructiv educativ, care a cunoscut în ultimii ani o mai mare diversificare și specializare, în funcție de etapele pe care le parcurge. Astfel, profesorul de limbă și/sau literatură străină, asemenea colegilor săi de alte specializări din cadrul Universității Spiru Haret, se preocupă ciclic de admiterea de noi studenți, de deprinderea acestora cu cerințele specifice învățământului superior, de formarea lor gradată pe parcursul primilor doi ani, de specializarea lor prin cursuri opționale în anii terminali și, în fine, de pregătirea lor cât mai temeinică pentru examenul de licență. Dar iată că ciclul nu se mai închide aici, și faptul este deosebit de îmbucurător: din rândul celor mai buni absolvenți noi îi selectăm pe aceia care vor frecventa programele de masterat, dându-ne astfel certitudinea unui viitor profesional solid și adecvat pe deplin exigențelor lumii academice moderne.

După o sesiune a examenului de licență care ne-a adus roade și mai bune decât cele precedente, poate și datorită unei mai bune concepții a tematicii, a formatului lucrării scrise și a criteriilor de evaluare, am fost angrenați – în cadrul admiterii, excelent organizate de către rectoratul Universității, într-un incitant proces de cunoaștere a viitorilor filologi care se vor forma în facultatea noastră, aparținând în mare parte generației care a absolvit bacalauratul în vara anului 2004. Acestora li s-au adăugat absolvenții de liceu din serii mai vechi, numeroși adulți interesați de profilarea sau reprofilarea lor în domenii umaniste, ca limbile și literaturile străine. Am constatat cu o mare satisfacție profesională că renumele facultății noastre a crescut foarte mult de la un an la altul, mulți dintre candidați având informații detaliate și precise cu privire la standardele noastre profesionale ridicate. „Recolta” acestei admiteri a fost superioară anilor precedenți atât din punct de vedere cantitativ, dar, ceea ce e și mai îmbucurător, și din punct de vedere calitativ. Primele contacte cu studenții „boboci” au fost confruntări pozitive, dovedind o mare apetență pentru studiu și o motivație foarte serioasă a noului nostru auditoriu. S-au pus foarte multe întrebări cu privire la specificul activității universitare, la materialele didactice, la sistemele de evaluare etc. Întâlnirea cu studenții anului I, cursuri de zi, a fost, pentru întreaga echipă de cadre didactice care a demarat procesul didactic cu acest an de studiu, o adevărată provocare cu valențe stimulativă. De foarte bun augur au fost și întâlnirile recente cu anul I, la forma cu frecvență redusă, precum și cu studenții de la învățământul la distanță, atât din Centrele teritoriale, cât și din Centrul bucureștean. În cel din urmă caz, atât la întâlnirile din teritoriu, cât și la cea din București, cadrele de conducere ale facultății noastre au făcut numeroase recomandări

privind specificul studiului individual, necesitatea exploatarei la maximum a surselor de învățare, a unei programări judicioase a timpului ș.a.m.d. Doleanțele acestor studenți au fost înregistrate atent și discutate mai apoi cu factorii răspunzători pentru o soluționare adecvată.

La anul al II-lea, cursuri de zi, am remarcat un nivel mult mai omogen la specializarea A și B, rod al eforturilor cadrelor didactice care i-au instruit în anul I de a reduce diferențele de pregătire. În plus, existența manualelor și a caietelor de exerciții care acoperă toate disciplinele și-a spus și ea cuvântul. Se observă la acest an o mai mare interactivitate la cursurile de limbă și literatură, studenții, în special cei mai bine pregătiți, manifestându-și curiozitatea prin întrebări puse la curs, pentru lămurirea și aprofundarea unor aspecte. Trebuie să încurajăm aceste intervenții, să ieșim treptat din încorsetarea în formele clasice, unilaterale de predare. Comunicarea cu auditoriul, în limitele unei atitudini civilizate, este indispensabilă, mai ales pentru o facultate ce pregătește viitori profesori sau traducători.

Cadrele noastre didactice și-au anunțat încă de la prima prelegere cerințele privind frecvențarea cursului, temele curente, bibliografia, testările periodice și evaluarea finală în funcție de primele patru elemente menționate anterior și de formatul și punctajul tezei sau de modalitatea orală de examinare. Sunt premise care, o dată cunoscute și respectate, asigură un rezultat bun sau foarte bun la sesiunea din iarnă. Recomandarea pe care o fac unanim cei care conduc seminariile de curs practic este să se acorde cea mai mare atenție pregătirii curente, la fiecare seminar, astfel încât să poată mîna limba străină la nivelul cerut – avansat la limba A și intermediar, pentru anii I și II, la limba B.

Pentru studenții din anul al III-lea este imperios necesar să se orienteze spre unul din domeniile de studiu specializat – lingvistic sau literar, cu sau fără implicații didactice. Cei ce doresc să îmbrățișeze cariera de traducător, translator, ghid sau interpret, noi oferim cursuri de teoria și practica traducerii pentru fiecare limbă în parte. În plus, aceștia vor putea urma cursurile programului masteral axat pe traducere specializată și documentare terminologică pentru limbile engleză și franceză, program oferit de noi pentru prima dată în toamna acestui an și care s-a dovedit deosebit de atractiv, după cum arată numărul mare de solicitanți.

Le recomandăm acelorăști studenți din anul al III-lea, precum și colegilor lor din anul al IV-lea, alegerea în viitorul apropiat a unei teme pentru lucrarea de diplomă, și, implicit, a coordonatorului științific. Pe lângă temele propuse de cadrele didactice, studenții din anii terminali pot veni și cu sugestii proprii, care urmează să fie negociate cu profesorii din domeniu. Documentarea pentru această primă lucrare de mai mare anvergură a studentului filolog este de durată; iată de ce o orientare timpurie, adică din chiar această toamnă nu face decât să ușureze lucrurile.

Lunile septembrie și octombrie au constituit un interval de bilanț și de noi proiecte în domeniul activității de cercetare științifică a cadrelor didactice și de valorificare a rezultatelor acesteia prin publicare. Ca decan al facultății, am perspectiva de ansamblu a muncii de

cercetare a colectivelor noastre. Se remarcă în acest plan general progresul înregistrat de cadrele noastre, în special de cele tinere. Pot afirma cu mândrie că absolut toate aceste cadre – fie că ocupă poziții de asistent sau lector, sunt în faze avansate ale doctoraturii, astfel încât vor satisface în curând condițiile de promovare în posturi de lector. De altfel, acești tineri și-au elaborat deja cursurile necesare acestei promovări.

Revenind la problemele studenților, ne dorim ca accentul să cadă tot mai mult în anii ce vin pe calitatea și profunzimea procesului de învățare, pe permanența activizării a cunoștințelor vechi în paralel cu cele nou achiziționate și pe stimularea creativității viitorilor specialiști. Pentru ca o parte din această orientare de tip „*Jeamer-centred*” să se realizeze, este necesară nu o diminuare a rolului profesorului, ci o regândire a acestui rol multiplu și a contextului predării. Trebuie să introducem și să folosim tehnologiile IT, care se pretează atât de bine învățării unei limbii străine. În acest sens, vom înmulți seminariile desfășurate în laboratoarele multi-media, cu atât mai mult cu cât ne-am propus ca tematica predării cu ajutorul calculatorului să facă obiectul unui atelier de dezbateri în cadrul sesiunii științifice din martie 2005.

Dorim, de asemenea, să impulsionăm cercetarea științifică a studenților prin organizarea unei sesiuni studentești pe facultate în februarie 2005. În acest cadru vor fi selectate cercetările valorificate în cele mai meritorii lucrări de diplomă din ultimii doi ani, dar se vor prezenta și alte tipuri de lucrări științifice, reprezentând înțelegerea unor eseuri sau referate din cadrul seminarilor de limbă sau literatură ori lucrări originale bazate pe teme propuse de studenți.

Pentru a realiza proiectul de mai sus, precum și pentru a determina un progres real în tehnica cercetării și documentării științifice și în cea a redactării textelor de tip academic, vom organiza pentru studenții anilor III și IV, în cadrul seminarului de curs practic, ore intensive de „academic writing”, axate pe tehnici de elaborare a lucrărilor științifice. În plus, la cursurile de stilistică și la unele din cursurile opționale se vor aprofunda problemele de analiza discursului și a genurilor non-ficționale, contribuind astfel la consolidarea deprinderilor de redactare. Să nu uităm că o parte semnificativă a absolvenților noștri vor ocupa, ca și până acum, posturi de redactori în presa sau la TV, sau se vor ocupa de probleme manageriale care necesită o foarte bună mînuire a textului scris sau a discursului oral.

În final, aș vrea să mă refer și la grupa de studenți de la programul de masterat dedicat lingvisticii comparate și analizei contrastive. Aceștia au pătruns încă de anul trecut în detaliile domeniului studiat, și-au lărgit mult orizontul de cunoștințe lingvistice și au fructificat deja, în cadrul sesiunii științifice din aprilie 2003, cercetările făcute sub îndrumarea noastră. Aflați acum la începutul celui de al treilea semestru și ultim al programului, ei și-au ales temele dizertațiilor finale și au pornit cu entuziasm la lucru. Având în vedere că aceste studii vizează comparația cu sistemul lingvistic românesc, în special cu gramatica limbii române, ne așteptăm ca dizertațiile să aducă lumină în zone insuficient cercetate până în prezent, zone de mare interes pentru lingvistica românească.

Premisele unor noi împliniri sunt realizate. Contextul în care ne desfășurăm activitatea complexă la care m-am referit este și el de natură să favorizeze rezultate superioare în anii ce vin.

Ioan Căianu – Valachus, evocat la Clubul România – UNESCO

Clubul România – UNESCO a fost gazda unei reuniuni inedite, dedicate compozitorului Ioan Căianu Valachus (1629-1684), pedagog, constructor de orgi, culegător de folclor, botanist, tipograf, reprezentant strălucit al artei muzicale baroce. Ilustra sa personalitate a fost evocată de prof. univ. dr. Mihail Diaconescu, autorul mai multor romane, între care și „Marele cântec” – reconstituire erudită, dar vie, a epocii în care a trăit compozitorul.

Născut la Leghia (Județul Cluj), ca fiu al unui nobil român scăpat (ce avusese odată o mică moșie în satul Căianu Mic) Ioan rămâne orfan și ajunge mai întâi la frații ieziuți din Cluj Mănăstur apoi la franciscani (care îl trimit în străinătate în Creima de astăzi) pentru a se desăvârși ca muzician.

Când, în 1661, turcii ard satul Șumuleu (și odată cu acesta arde și mănăstirea), Ioan Căianu se salvează împreună cu alți trei călugări nu înainte, însă, de a ascunde în desagi și „Codex”-ul, o culegere de melodii începută de Matei din Sereidei; la acestea el adaugă și creații personale, lucrări de inspirație folclorică, baletе din Anglia, cîntece liturgice dar și melodii ungurești, săsești, poloneze, italiene, franțuzești. Mărturie a unei pasiuni pentru muzică, lucrarea este, în același timp, dovada conștiinței umaniste și naționale a autorului.

În 1677 Ioan Căianu – Valachus ajunge episcop catolic-vicar; moare, în 1684, la Mănăstirea Lăzarea. În curtea acesteia, maestrul Gheorghe Adoc a așezat, la aproape 200 de ani de la trecerea în eternitate a compozitorului, statuia

sculptată în granit, ca semn al prețurii permanente dar și al nemuririi creației sale.

Dacă în plan cultural opera sa se înscrie curentului baroc, în plan politic se remarcă efortul unor monarhi europeni de centralizare și unificare politică (așa cum este cazul Angliei, Franței sau Spaniei, în timp ce în spațiul românesc a strălucit meteoric Mihai Viteazul). În Estul continentului, turcii ajung sub zidurile Vienei după ce, la 1526, ocupă Ungaria și o transformă în pașalic. În acest context Țările

Române își păstrează stătalitatea – miracol ce a fost posibil datorită voinței lor de a trăi în cadrele stătalității în care s-au format.

Partea a doua a manifestării a fost marcată de o primă audiere: au fost prezentate fragmente din opera lirică „Marele cântec”, de Marin Ciulică, pe un libret

de Corina Vlad Căianu (inspirat după romanul cu același titlu). Din program au făcut parte: „Dans din Ardeal” (fragment din Actul al II-lea), un fragment din Actul I, Scena II, și Epilog – Rugăciunea lui Ioan Căianu Valachus. A interpretat formația camerală Magnús Cantus Coelestis a Operei din Brașov sub conducerea lui Marius Ciulică (vioara I – Costache Decebal, vioara II – Costel Condoiu, Violă-Mina Ciulică iar la violoncel Bartalis Emeche). Reuniunea s-a dorit a fi un prim pas în inițierea unor ample manifestări dedicate compozitorului până în 2007, îmbogățind programul „Sibiu-Capitală culturală a Europei”.

Revoluție socială și proces revoluționar

Prof. univ. dr. Ion TUDOSESCU

Din generalizarea ideii de **contradicție** și a celei de **negație** ca izvor și, respectiv, moment de discontinuitate în procesul descrierii vieții sociale și mai ales dezvoltarea sensurilor ce se conferă ideii de **disipare structurală**, în dialectica trecerii de la vechi la nou în procesul devenirii rezultă înțelegerea mecanismului **unității dintre continuu și discontinuu** în procesul ireversibil al istoriei vieții sociale, pe temeiul căruia gândirea socială a ajuns la postularea necesității **revoluției sociale** în dialectica procesului istoric.

Revoluția exprimă momentul discontinuității în continuitatea ireversibilă a vieții sociale – trecerea legică printr-o succesiune de moduri de constituire și organizare a raporturilor sociale de la o orânduire sau formațiune socială (determinată calitativ) la alta, superioară în ordine istorică celeilalte din punctul de vedere al stimulării procesului productiv, al tipului și formelor de proprietate și de schimb, al condiției de viață și de personalizare a oamenilor care trăiesc în respectivele orânduri. Fiecare nouă orânduire neagă pe cea anterioară, momentul sau perioada, intervalul de timp în care se produce discontinuitatea având caracter revoluționar, semnificând o suită de transformări calitative în toate domeniile vieții sociale: economic, politic, organizațional, spiritual și moral. Până la urmă au loc transformări substanțiale și în domeniul paradigmei cunoașterii, în structurarea idealurilor de realizare umană.

Din acest unghi de vedere, avea dreptate Marx când afirma că „orice dezvoltare poate fi înfăptuită, indiferent de conținutul ei, ca un șir de diferite trepte de dezvoltare, care se înlanțuie în așa fel încât una constituie **negarea** celeilalte. Dacă, de exemplu, un popor evoluează de la monarhia absolută la monarhia constituțională, el neagă fosta sa existență politică. În nici un domeniu nu se poate realiza o evoluție care să nu-și neghe formele anterioare de existență”¹.

Negarea nu se produce oricum, din impulsie subiectivă discreționară, ci este rezultat al acțiunii unei legități obiective. Anumite laturi ale organismului social, având un caracter dinamic mai pronunțat, nu pot găsi câmp liber de manifestare în cadrul relațional devenit prea strâmt pentru a le înlesni dezvoltarea, instituiindu-se o stare contradictorie tensionată între subsistemele sistemului social, a cărei rezolvare reclamă o punere a lor în concordanță. Între forțele sociale care n-au interes în această schimbare de conținut a relațiilor sociale și cele interesate în producerea schimbării este inevitabil un conflict ce conduce la declanșarea unor acțiuni revoluționare ale acestora din urmă împotriva celorlalte, conservatoare.

Cu alte cuvinte, în plan social, antagonismele de interes generează **situații revoluționare** ce provoacă **acțiuni revoluționare**, mai violente sau mai puțin violente, în funcție de gradul de rezistență la schimbarea forțelor sociale ce se opun schimbării.

În perioada premergătoare acțiunilor revoluționare nemijlocite, se realizează o politică de alianțe a forțelor sociale interesate în schimbare, fiecare având interese proprii, dar care coincid în ce privește înfăptuirea obiectivului comun: răsturnarea de la putere a forțelor sociale dominante și instaurarea unei noi puteri care să le satisfacă aceste interese. Bineînțeles că după cucerirea puterii, interesele particularizându-se, raporturile contradictorii nu dispar, ci se așează într-un nou cadru relațional și evoluează în funcție de dialectica acestor deosebiri de interes.

În **revoluțiile burgheze**, de exemplu, burghezia coalizează în jurul ei toată gama de forțe sociale care constituie așa-zisa stare a treia: țărănimia, masele de meseriași și muncitorii din întreprinderile cu capital privat, târgoveții orașelor, în general toți cei oprimați de rănduiele politice, juridice și administrative feudale. După răsturnarea aristocrației feudale de la puterea în stat, încep să iasă la iveală interesele deosebite ale tuturor acestor clase și pătri sociale participante în comun la revoluție, declanșându-se ulterior acțiuni ostile nu numai împotriva păturilor aristocrației feudale, ci și a marii burghezii de către păturile sociale lipsite de proprietate asupra mijloacelor de producție.

În jurul muncitorilor se grupează și mase de țărani și mici producători sau alte pătri mijlocii (inclusiv ale burghezii mici) care nu și-au împlinit interesele după revoluția burgheză. La asemenea acțiuni revoluționare

participă și intelectualitatea – de multe ori cea care și-a asumat conducerea acestor revoluții –, în general acestea având ca obiectiv limitarea proprietății, emanciparea socială, înnoirea întregii suprastructuri, îndeosebi organizaționale. Din acest punct de vedere, **revoluțiile burgheze** au fost urmate, la intervale de timp relativ neînsemnate, de **revoluții burghezo-democrate**. Aproape toate revoluțiile de la mijlocul secolului al XIX-lea din Europa, care au avut caracter burghezo-democrat, au fost însoțite de procese accentuate de construcție a epocii moderne (ele generând revoluții industriale, reforme agrare, instituționale, accentuarea luptelor pentru independență, o suită întreagă de alte reforme democratice, inclusiv declanșându-se un accentuat progres cultural).

Din experiența tuturor acestor revoluții cu caracter burghez sau burghezo-democratic, a rezultat nevoia de a opera câteva conotații ale sensurilor și dimensiunilor conceptului de revoluție.

În primul rând, revoluția socială nu se reduce la **revoluția politică**, aceasta din urmă are ca obiectiv-țel (imediat) schimbarea majoră a regimului politic – în sensul răsturnării puterii politice în stat a forțelor sociale interesate în conservarea rănduielelor economice și politice existente, respectiv a acelor care se împotrivesc schimbărilor

- **Revoluția socială nu se poate reduce la revoluția politică.**
- **Perioadele de tranziție sunt componente ale unui proces revoluționar complex.**
- **Raportul dintre continuu și discontinuu în devenirea socială poate fi uneori interpretat ca o îndreptățire a conceptului de revoluție permanentă.**
- **Se poate astăzi vorbi de o știință a revoluției și progresului.**

structurale în societate și cuceririi acestei puteri de către forțele sociale vital interesate în schimbare. De regulă, interesul sau dezinteresul pentru schimbare rezultă din caracterul și gradul de cuprindere a proprietății asupra mijloacelor de producție.

În al doilea rând, revoluția politică are caracter violent sau neviolent în funcție de gradul de împotrivire a forțelor sociale răsturnate de la putere. În acest sens, ea poate îmbrăca forme insurecționale sau pașnice. Dacă se produce prin violență, revoluția are și caracter distructiv – de ordin uman și material –, de cele mai multe ori denaturând în războaie civile, cu toate consecințele lor, de cele mai multe ori nu numai reprobabile, ci de-a dreptul devastatoare economic și valoric.

În al treilea rând, dacă revoluția (politică) poate avea caracter accentuat de discontinuitate la nivel organizațional (schimbarea structurii organizaționale ca caracter sistemic în societate se realizează prin forță), schimbările revoluționare în planurile economice, inclusiv în natura proprietății, în sistemul normativ, în universul de opțiuni valorice și în domeniul mentalității și chiar în administrație și justiție se înfăptuiesc treptat prin acumulări parțiale de ordin calitativ. Cu alte cuvinte, după o revoluție politică sunt necesare **perioade de tranziție**, bine monitorizate de forțele sociale care-și asumă puterea.

În al patrulea rând, după sau concomitent cu revoluția politică, determinată de nevoia generală de schimbare, au loc procese revoluționare în sfera producției materiale și a creației de valori (revoluția industrială, revoluția științifico-tehnică, revoluția tehnologică, revoluția informațională), în domeniul administrației, al procesului de realizare umană (al calității vieții), al mentalităților și chiar de ordin paradigmatic în procesul cunoașterii și al opțiunilor valorice. Aceste revoluționări sunt mult mai lente și uneori solicită mari eforturi în domeniul educației, învățământului, al mass-media, un proces larg și profund de reconstrucție socială și,

implicit, în conceperea și trăirea în libertate, însoțită de responsabilitate. Astfel încât, orice **revoluție socială de ansamblu (cuprinzând totalitatea domeniilor vieții sociale) este precedată și însoțită de diferite alte procese de schimbare cu caracter revoluționar** – cuprinse în ceea ce se apreciază a fi **situație revoluționară** (un climat tensional care favorizează declanșarea revoluției și continuarea ei în perioada de reconstrucție revoluționară și reșezare valorică de natură să condiționeze procesul de trecere de la starea **departe de echilibru**, în cea de **aproape de echilibru**, respectiv la o nouă identitate structurală).

La urma urmelor, perioadele de tranziție sunt componente ale unui **proces revoluționar complex**, în cadrul căruia revoluția politică (schimbarea puterii) este doar momentul declanșator, la rândul său precedat de o bună gestionare a situației revoluționare care o potențează. Discontinuitatea are, la rândul ei, după cum rezultă, un aspect de continuitate, se realizează în etape (tranzitorii). Din această înțelegere a raportului dintre continuu și discontinuu în devenirea socială (privit ca unul de complementaritate și nu numai de succesiune) rezultă o anume îndreptățire a conceptului de **revoluție permanentă**. Prin urmare, o revoluție socială, care schimbă din temelii până la etapele sale superioare toate elementele constitutive ale unei orânduri sociale, nu încheie procesul (devenirea) social, ci deschide calea unei noi reazășiri sistemice, la rândul ei potențatoare a unor noi tendințe de progres, a căror împlinire potențează viitoare procese revoluționare. Asemenea procese se corelează

moment discontinuu în procesul continuu al devenirii în viața socială, ca expresie a trecerii de la vechi la nou.

În al șaptelea rând, revoluțiile sociale se produc numai prin schimbarea radicală a puterii de stat sau prin schimbarea formațiunii sociale. În condițiile în care factorul subiectiv ce se exercită prin intermediul puterii conștientizează inevitabilitatea schimbării și acționează convergent și organizat în direcția acesteia, încadrându-se organic în coordonarea proceselor revoluționare obiective, transformările de ordin calitativ (structural) în sfera relațiilor sociale, în restructurarea instituțiilor prin mijlocirea cărora sunt coordonate asemenea procese (revoluționare), revoluția nu are drept consecință schimbarea orândurii sociale, ci perfecționarea ei conștientă – semnificând doar trecerea acesteia în altă etapă a istoriei ei.

O atare situație poate să se petreacă în actualele condiții istorice de dezvoltare a societății capitaliste – sub impactul revoluției informaționale și a celei tehnologice, care vor provoca schimbări în ordinea economică, politico-organizațională, managerială, în modul de trai și opțiunea valorică a oamenilor. Prin elaborarea unor strategii adecvate în această direcție, pot fi evitate eventualele explozii sociale generate de antagonismele economice și sociale care deja se conturează în acest prim deceniu al secolului al XXI-lea – mai ales în ce privește configurarea relațiilor și ordinii actuale internaționale.

În al optulea rând, nu orice **revoltă populară** sau chiar **mișcare revoluționară** este interpretabilă ca revoluție, ci doar aceea care răstoarnă un anumit sistem de relații economice și sociale, începând cu cel de natură politică, pe temeiul căruia se structurează o nouă putere ce condiționează conștient și organizat procesele de schimbare radicală a domeniilor hotărâtoare ale organismului social. Schimbările de regim politic, dacă noul regim nu se angajează în procesele revoluționare de schimbare structurală în societate, ci doar se desfășoară în sfera unor jocuri politice, fără efect autentic revoluționar, nu sunt interpretabile ca declanșatoare a unor revoluții sociale. Nu au acest caracter loviturile de stat (sau de palat) și schimbările de regim politic rezultate din practica electorală de rutină, chiar dacă se desfășoară prin mijlocire democratică (în condițiile în care puterea existentă manipulează demagogic populația prin structurile ei organizaționale ce sunt dominante în cele cu caracter de stat).

În al noulea rând, nici o revoluție socială nu seamănă cu altele, fiecare având un specific – în funcție de obiectivul-țel pe care îl are de îndeplinit (întotdeauna particularizat, deși, în fond un asemenea obiectiv este comun într-o revoluție de același tip), în funcție de forțele sociale aflate în conflict, de situația revoluționară care a generat revoluția respectivă, de specificul psihologiei comunitare, de tradițiile culturale și de stadiul istoric în care se găsec structurile vechii societăți, de percepția pe care o au masele (în numele cărora se exercită acțiunile revoluționare) asupra condițiilor și telurilor ce urmează să fie atinse etc. Nu există model concret, exterior, al desfășurării unei revoluții, ci doar unul abstract – în raport cu care desfășurarea unei revoluții concrete interne se produce nemijlocit.

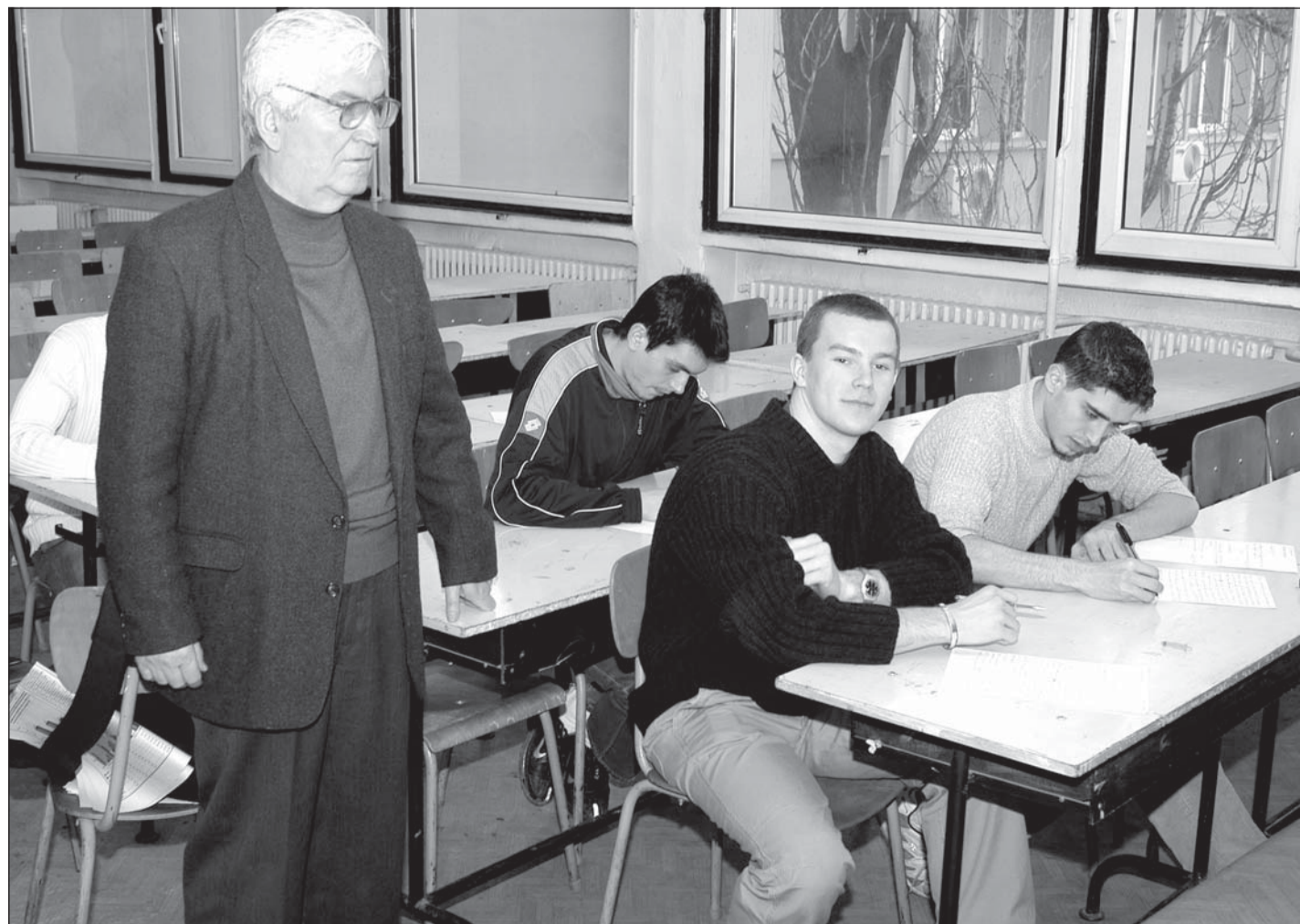
De exemplu, revoluția burgheză din Anglia (din a doua jumătate a secolului al XVII-lea) nu seamănă cu revoluția burgheză franceză (din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea). În mod asemănător, revoluțiile burghezo-democrate din Țările Române (din secolul al XIX-lea) nu sunt de aceeași factură cu cele din Italia care le-au precedat istoric.

Din aceeași perspectivă trebuie privite și revoluțiile care au declanșat procesele revoluționare de trecere de la socialism la capitalism, din ultimele decenii ale secolului al XX-lea, din țările central și sud-est europene.

În al zecelea rând, semnificația și tipologia unei revoluții se apreciază (măsoară) prin natura forțelor sociale care participă la înfăptuirea ei și realizarea intereselor acestora, a obiectivelor pe care le împărtășește din punct de vedere economic și social, prin nivelul de realizare umană pe care-l asigură la scara comunitară. În nici un caz nu se apreciază esența unei revoluții după caracterul violent sau nonviolent al momentului ei declanșator (sub aspect politico-organizațional) sau prin condițiile obiective și subiective care le generează și le particularizează desfășurarea. De aceea, cade în sarcina structurilor organizaționale (partide sau alte organizații politice) ale forțelor sociale revoluționare nemijlocite din fiecare țară sau comunitate umană misiunea de a elabora programe, strategii și tactici adecvate, de a preconiza politici de alianțe (cu diferite alte forțe sociale care au fie și parțial și pentru anumite etape ale procesului revoluționar interese și țeluri comune de înfăptuit).

După cum se cunoaște, în revoluțiile burgheze, de exemplu, mai ales cu caracter burghezo-democrat, au fost antrenate, alături de burghezie și toate păturile stării a treia pe care aceasta le-a coordonat și cercuri ale micii nobilimi, intelectualitatea, unele pături ale naționalităților conlocuitoare interesate în procesul de emancipare națională. În anumite situații, sarcina de a conduce astfel de revoluții și-au asumat-o cercuri largi ale intelectualității progresiste, cum s-au petrecut lucrurile în Țările Române. Complexitatea acestor revoluții burghezo-democrate a decurs și din faptul că obiectivele revoluției au cuprins și aspecte referitoare la procesul de eliberare și emancipare națională – mai ales în regiunile central-răsăritene și sud-estice ale Europei.

De altfel, una din particularitățile care se impun privitor la natura proceselor revoluționare contemporane este aceea că la preconizarea strategiilor de rezolvare a contradicțiilor ce funcționează mult mai complex în contextul actualelor provocări istorice, participă astăzi, asumându-și roluri determinante, intelectualitatea – de fapt, specialiști din domeniile științelor socio-umane (economisti, politologi, sociologi, psihologi, juriști și nu mai puțin specialiști în informatică, precum și analiști din sfera mass-media) – cărora clasa politică și managerii de nivel macro-social le sunt îndatorați în toate privințele. Se poate astăzi vorbi de o **știință a revoluției și progresului**

succesiv, încheierea unuia pregătește terenul pentru declanșarea altuia ș.a.m.d.

În al cincilea rând, nu orice revoluție politică este însoțită de procese revoluționare **sui-generis**. Ea poate uneori deschide și calea unor etape de regres, de restaurație economică și organizațională, cu efecte dereglatorii nu numai în plan economic și organizațional, ci și de natură spirituală și morală. Caracterul transformărilor care se produc după schimbarea puterii depinde de interesele și opțiunile valorice ale forțelor sociale care se instalează la putere. Alături de procesul de cucerire a puterii are ca scop înlăturarea cercurilor de putere existente care n-au capacitatea sau clarviziunea de a stimula pârghii reale ale progresului sau nu dispun de forța managerială competentă pentru a se angaja în această direcție. Din care motiv sunt necesare instituții organizaționale de natură să reconstruiască structura puterii, astfel încât obiectivele revoluției să fie atinse.

Sunt cunoscute în această privință și **acțiuni contrarevoluționare** – care deturneză obiectivele revoluției sau care canalizează energiile revoluționare în acțiuni lipsite de eficiență sau cu efecte contrarii celor scontate în condițiile declanșării procesului revoluționar. Pot fi amintite sub acest aspect deturnezările unor revoluții burgheze moderne, care s-au soldat, datorită revenirii la unele structuri de putere de tip feudal (regalitate și instituția monarhică în general – după ce revoluția a instituit regimuri democratice de tip republican), acestea provocând mari reculuri pe linia progresului specific societăților burgheze moderne. Situații de acest gen, respectiv de provocare a unor adânci reculuri istorice, s-au petrecut în Europa Vestică și Centrală prin instalarea unor regimuri totalitariste, de tip fascist în perioada dintre cele două războaie mondiale, care au provocat mari rupturi în dezvoltarea structurilor democratice, de tip burghez sau burghezo-democrat, cu urmări dezastruoase pentru întregul continent.

În al șaselea rând, sunt declanșate și revoluții care au din capul locului caracter involutiv, fiind călăuzite de ideologii utopice în contrasens cu principiile democratismului și umanismului – având ca obiectiv regimuri dictatoriale sau totalitariste ce nu au nici o legitimitate istorică. Sunt interpretabile, din acest punct de vedere, **revoluțiile proletare de tip comunist**, pe care le-a cunoscut Europa în secolul al XX-lea, care au evoluat diferit chiar în raport cu doctrinele fondatoarelor acestor ideologii din care s-au inspirat, exacerbându-se ideea **dictaturii proletarietului și a luptei de clasă** în perioada construcției socialismului și comunismului.

Datorită desființării proprietății private și a instituirii unei economii de comandă, a instalării unor structuri organizaționale cu putere discreționară, total străină statului de drept, calitatea vieții oamenilor și procesul de realizare umană au fost afectate profund, generalizându-se stările de agresiune și de îngrădire a libertății și drepturilor individului – transformat în unealtă a întregului social – fiind alterat principiul umanismului în esențialitatea sa.

Caracter regresiv sau, în orice caz, cu efecte de această natură au și **revoluțiile islamice** contemporane (sau oricare altele cu caracter religios), stimulare de regimuri totalitariste de postură tipic feudală și fundamentalistă, contrare – de asemenea, din principiu – democratismului și umanismului societăților moderne, fiind alienante și generatoare de regres în materie de libertate și realizare umană.

Datorită acestor consecințe de ordin totalitarist ale multora din revoluțiile pe care le-a cunoscut istoria secolului al XX-lea, termenul de revoluție este adesea repudiat, punându-i-se în discuție semnificațiile pe care dialectica devenirii sociale i le-a conferit, asociindu-l cu termenul mai general de negație (dialectică), la rândul său definit ca

¹ Karl Marx, *Critica moralizatoare și morala critică*, în „Opere”, vol. 4, Editura Politică, București, 1958, p. 338-339.

Consultație pentru studenți

Competitivitatea economiei românești

Prof.univ.dr. Constantin MECU,
prorector al Universității Spiru Haret

Mediul științific și managementul de la diferite niveluri ale societății românești este în mod acut preocupat de identificarea caracteristicilor și parametrilor economiei de piață în România și stadiul actual al funcționării acesteia, precum și caracterizarea nivelului de competitivitate – cheie a funcționalității economiei naționale.

Creșterea competitivității economiei românești este vitală pentru calitatea vieții poporului, pentru evoluția locului economiei românești în economia europeană și mondială.

Forța (capacitatea) competitivă a economiei naționale condiționează:

- Aproximarea avantajelor (ori a dezavantajelor) participării la diviziunea internațională a muncii. Cum se știe, gradul de deschidere a economiei calculat ca raport al sumei exporturilor și importurilor în PIB a ajuns să fie de 81%. Reprezintă această deschidere semnificativă a economiei naționale spre exterior o premisă pentru ridicarea eficienței muncii naționale ori un element de scurgere, fără echivalent, a venitului național spre exterior? Dacă vechiul raport între eficiența muncii naționale și cea din Europa Occidentală evidențiat de către M. Manolescu pentru perioada interbelică a veacului trecut, de 10/1, se perpetuează și în prezent, atunci deschiderea spre exterior menționată contribuie negativ la dezvoltarea economică. Dimpotrivă, o apropiere și egalizare a nivelurilor de eficiență este benefică pentru dezvoltarea economică.

- Obținerea calificativului de economie de piață funcțională din partea Uniunii Europene este o condiție obligatorie pentru primirea României în UE¹. La rândul ei, accesarea în UE este procesul care ne va pune în situația de a beneficia de o piață de circa 500.000.000 de consumatori, de a primi fonduri nerambursabile din bugetul UE de circa trei ori mai mari decât cele din perioada actuală, de preaderare; primirea acestui calificativ are drept premisă esențială nivelul de competitivitate al economiei naționale.

- De această forță competitivă depinde și edificarea în țara noastră a noii societăți, societatea cunoașterii, bazată pe cuceririle științei și tehnologiei contemporane care va asigura o calitate a vieții ridicată a poporului nostru, convergență cu cea a societăților moderne, dezvoltate.

Subliniez, de asemenea, drept motivație a oportunității abordării acestei teme și alte argumente. Datorită rundelor de negocieri din cadrul OMC², economia națională este tot mai slab protejată de bariere vamale sau administrative; singura protecție o va oferi nivelul competitivității activităților și produselor sale. De asemenea, în curând se vor epuiza avantajele Acordului de Asociere a României la UE, intrat în vigoare în 1995, care conținea prevederi ceva mai drastice pentru accesul mărfurilor UE pe piața românească, sub aspectul taxelor vamale și, totodată, promova condiții mai facile pentru accesul mărfurilor românești pe piața UE. Avantajele pe care le-am obținut în acest fel vor trebui menținute în continuare, exclusiv grație forței competitive a economiei.

Conceptul de competitivitate este mai puțin explicat în literatura de specialitate prin definiții succinte; el este, mai ales, descris analitic, prin elementele sale componente.

În prima ipostază, competitivitatea este prezentată ca fiind un proces complex și multidimensional care se constituie într-un impuls către eficiență și difuzarea noilor tehnologii și inovații în economie, sporindu-i parametrii ei funcționali și augmentând rezultatele activităților desfășurate (definiție din lucrarea *Indicatori de competitivitate în Marea Britanie*. <http://minind.ro/politicaindustrială-indicatoriukhtm>).

La rândul său, Peter Cornelius, coautor al Raportului privind Competitivitatea Globală 2002-2003, prezentat la Davos în 2003, definește competitivitatea drept funcția mai multor factori, adică a unui set de instituții, politici și reglementări, care generează un înalt nivel al productivității și direcționează creșterea susținută a producției (Global Competitiveness Raport 2002-2003).

Pe aceeași linie, Michael Porter explica, în același studiu, conceptul de competitivitate ca fiind „un set de instituții, structuri de piață și politici economice, pe care se sprijină un înalt nivel al prosperității și care se referă, în principal, la utilizarea economică eficientă și eficientă a stocului său curent de resurse”. În fine, studiul menționat descrie competitivitatea ca fiind situația în care „consumatorii achiziționează doar cele mai bune și ieftine servicii, agenții economici angajează și mențin doar cei mai performanți angajați, întreprinderile realizează și comercializează produse/servicii rentabile și vandabile, utilizând în acest scop procese care sunt, simultan, eficiente și accesibile, organizațiile (inclusiv statele) au acces la diferite structuri internaționale, dacă satisfac anumite criterii de performanță”.

Cea de a doua ipostază a tratării competitivității, mai uzuală, constă în analiza elementelor ei componente. Studii despre indicatorii de competitivitate din unele țări europene

constituie îndreptare metodologică utile pentru abordarea competitivității în țara noastră. Aceste studii converg în a aprecia competitivitatea ca fiind determinată de asemenea factori, cum sunt: *mediul de afaceri, resursele, procesul de inovare, rezultatele*. Fiecare din acești factori poate fi analizat, la rândul său, ca având componente atât de natură strict economică, cât și altele cu ascendențe în viața politică și socială, în structurile instituționale, în mixul de instituții publice și private ce pot sprijini inovațiile, difuzarea ideilor spre diferite sectoare și influxul de idei de la companiile străine, calitatea, claritatea și stabilitatea legislației, într-un cuvânt calitatea mediului de afaceri.

Astfel, **mediul de afaceri** este determinat de cadrul instituțional și politic care condiționează încrederea oamenilor de afaceri, a consumatorilor și voința de a investi și consuma în funcție de cadrul legal existent, de eficiența sistemului de reglementări.

Alte componente semnificative ale mediului de afaceri sunt: stabilitatea macroeconomică; deschiderea față de comerțul exterior; prețurile; șomajul; diversitatea oportunităților de angajare; relațiile din cadrul întreprinderii; reglementarea pieței muncii.

În România, paralel cu eforturile de perfecționare a sistemului juridic, legislativ și instituțional în ambianța căruia acționează agenții economici, perfecționare stimulată și de negocierile de asumare a acquis-ului comunitar, mediul de afaceri se caracterizează prin numeroase disfuncții și elemente care inhibă investițiile, intrarea și ieșirea de pe piață,

de firme în mediul universitar; publicarea cercetărilor în parteneriat universitate-industrie; rata de înființare și închidere de firme; atitudinea față de riscuri.

Datele statistice furnizate îndeosebi de Eurostat (Oficiul de statistică al UE) evidențiază decalajul mare dintre România și țările dezvoltate în ceea ce privește factorul resurse și procesul de inovare. Cităm pentru ilustrarea acestui decalaj câteva exemple. La un PIB/locuitor, în anul 2001 de 5860 € (la PPC)³, cheltuielile de cercetare-dezvoltare erau, în România, de 21.020 €, în timp ce în Danemarca erau de 505,7 €, în Germania de 547,41 €, în Franța de 469 €, în Finlanda de 683 €, în Suedia de 822 €. Rezultă un sever decalaj al cheltuielilor pentru R&D în România față de țările europene dezvoltate, între 39-22 ori.

Numărul persoanelor ocupate în R&D la 1000 salariați, în România, este de 5-3 ori mai mic, în comparație cu cel din țările dezvoltate.

Numărul de patente înregistrate la 1.000.000 este, în România, între 325-129 ori mai mic decât în țările europene dezvoltate.

Ponderele cheltuielilor de cercetare-dezvoltare în PIB de 0,37% este între 9-5 ori mai mică față de ponderea acestor cheltuieli în Finlanda și Franța (3,37%, respectiv 2,13%).

Firmele și țările care dispun de capacitate superioară în domeniul R&D au o putere competitivă cu mult mai mare decât România, au pe piața mondială poziții legale de monopol, având dreptul legal de a fixa prețul produselor respective, de a vinde licențe, know-how, de a pregăti personal de specialitate, pot pătrunde pe piețele altor țări fie prin investiții directe în care tehnologiile reprezintă un aport important, fie prin export de produse, adeseori condiționate.

Proces complex și multidimensional, impuls către eficiență

• CONCEPTUL • IPOSTAZELE • RESURSELE

performanțele realizate de firme în alocarea și cheltuirea resurselor, în ultimă instanță, în creșterea profitului.

Avem în vedere, îndeosebi:

- legislația încă stufoasă și labilă;
- fiscalitatea excesivă (se operează cu peste 200 de taxe, contribuții și impozite; pentru 1 leu salariu în mână, contribuția se ridică la 1,5 lei);
- o strategie fiscală nesigură (exemplu, nesiguranța privind cotele de impozitare);
- o piață a muncii restrictivă (prin unele prevederi ale Codului muncii: obligativitatea creării unui fond de garantare pentru plata creanțelor salariale; modul cum sunt reglementate conflictele de interese la nivelul salariaților; conflictele de muncă; rolul sindicatelor; formarea profesională);
- lipsa unei legi care să încurajeze organizarea și funcționarea structurilor de tip holding - inexistența acestora făcând ca firmele românești să fie puțin vizibile pe piața internă și invizibile pe piața internațională;
- proporțiile considerabile ale economiei subterane și ale evaziunii fiscale;
- corupția cu implicații în multe din straturile societății.

Fără eliminarea acestor constrângeri ale mediului de afaceri, competitivitatea economiei românești nu se va ameliora sau se va ameliora lent, perpetuând în acest domeniu starea de neconvergență cu economiile naționale ale țărilor Uniunii Europene.

Resursele reprezintă un alt factor determinant al competitivității. În acest cadru, resursele umane au un rol precumpănitor. Acest factor poate fi analizat din perspectiva următoarelor componente: calificările medii și înalte; învățarea pe toată durata vieții; calificarea conducătorilor executivi; investițiile în cadrul întreprinderilor, al economiei naționale; investițiile guvernamentale; capitalul de risc (folosit îndeosebi pentru demararea unei afaceri sau pentru sectoare cu rezultate imprevizibile); piețele principale de capital; conectarea la piețele digitale; dotarea cu abilități în tehnologia informației; cheltuielile guvernamentale pentru R&D; cheltuielile întreprinderilor cu R&D.

În strânsă legătură cu factorul resurse, acționează și cel de-al treilea factor al competitivității, și anume, **procesul de inovare**. Acest factor se exprimă prin: cheltuielile întreprinderilor cu inovare; ponderea firmelor care inovază; procentul vânzărilor de produse noi sau îmbunătățite; crearea

Factorii competitivității identificați și enumerați mai sus, contribuie, împreună, la succesul economiei. Dar întotdeauna performanța se judecă după **rezultate**, care reprezintă în acest context cel de-al patrulea factor al competitivității. Acest factor se exprimă prin: PIB/locuitor, care rămâne o bună măsură a performanței economice; productivitatea muncii care reprezintă un element dominant al prosperității; folosirea forței de muncă și calitatea vieții constituind expresii rezultative ale funcționării economiei; specializarea comerțului arată performanțele economiei ilustrate de către structura comerțului care evidențiază, la rândul ei, măsura în care s-a extins specializarea în activitățile intensive ale cunoașterii.

În legătură cu **PIB/locuitor**, se impun câteva precizări. Judecarea realistă a capacității de exprimare a nivelului dezvoltării economice de către PIB este discutabilă, dacă avem în vedere soldul negativ al balanței de plăți externe. În aceste împrejurări, un indicator mai realist al aprecierii nivelului dezvoltării ar fi Produsul Național Brut (care este egal cu PIB minus soldul balanței de plăți externe).

În al doilea rând, se pune problema modalităților de calcul al PIB-ului, având în vedere transformarea leilor în valuta liber convertibilă la cursul pieții ori la cel al parității puterii de cumpărare.

PIB-ul pe locuitor al României, calculat conform cursului pieții, de cca 2000 € este de cel puțin 12 ori mai mic față de PIB-ul mediu al țărilor UE. Calculat la paritatea puterii de cumpărare, PIB-ul pe locuitor al României, de cca 6000 €, este de cca 4-5 ori mai mic față de cel al țărilor dezvoltate ale UE (Belgia - 24640 €, Danemarca - 28010 €, Germania - 24160 €, Franța - 23130 €, Olanda - 26780 € etc.⁴)

Atunci când se compară nivelurile dezvoltării economice, și o dată cu aceasta, capacitatea competitivă a țării, se are în vedere, de regulă, acest din urmă indicator al PIB-ului (la paritatea puterii de cumpărare). Pentru a putea fi relevant acest calcul, credem, însă, că s-ar impune ca paritățile puterii de cumpărare să fie stabilite anual, ținând cont că prețurile de consum din România se apropie în ritmuri anuale mai rapide de cele ale UE decât o fac veniturile consumatorilor.

Analizând dinamica PIB-ului din ultimii 4 ani, se constată o tendință de creștere economică constantă (ritmuri medii anuale de 4-5% și chiar de peste 6% - în trimestrul I 2004). Aceasta este o premisă serioasă a reducerii decalajului de competitivitate al economiei românești față de țările europene dezvoltate.

Nu trebuie, însă, ignorate implicațiile asupra procesului dezvoltării ale unor sfidări, puncte slabe ale acestui proces, care se manifestă în prezent și își așteaptă o rezolvare urgentă, și anume: soldul negativ important al balanței de plăți externe; insuficienta capacitate de atragere de investiții străine; ponderea disproporționat de mare a populației ocupate în agricultură (35% din populația activă, care contribuie la crearea PIB doar cu 12-15%), precum și nivelul ridicat al subocupării în această ramură; existența unui sector important de unități economice care înregistrează sistematic pierderi și așteaptă, în mod repetat, să fie iertate de datorii; ponderea ridicată în PIB și în exporturi a sectoarelor producătoare de bunuri cu valoare adăugată scăzută; concurența mare din partea unor țări asiatice, nord-africane și latino-americane în sectoarele cu costuri de producție scăzute; migrația în afara țării a forței de muncă calificate.

Fiecare din aceste puncte slabe necesită o analiză amănunțită și aplicarea unor strategii capabile să asigure depășirea lor. Subliniez că, în Planul Național de Dezvoltare pe perioada 2004-2006, sunt prevăzute strategii adecvate pentru soluționarea unora din problemele menționate. Pentru altele, însă, măsurile se lasă încă așteptate.

Măsurile de ridicare a competitivității, adoptate în ultimii ani, beneficiază și de existența unor puncte tari în economie, care le imprimă realismul necesar, și anume: atingerea, în ultimii 3 ani, a unui nivel corespunzător al macrostabilității; o competitivitate apreciabilă a unor subramuri ale industriei prelucrătoare; o puternică industrie de tehnologie a informației; tradiție semnificativă în domeniul cercetării și dezvoltării; un nivel educațional ridicat al forței de muncă.

Sintetizând asemenea „puncte tari” și „slabe” din economiile naționale ale statelor și cuantificându-le în cadrul unor indicatori sintetici, studiul la care m-am referit (Global Competitiveness Raport 2002-2003 Davos, World Economic Forum) prezintă unele clasificări ale 80 de țări ale lumii sub aspectul competitivității. Astfel, indicele competitivității de creștere, care condiționează dezvoltarea economică pe termen lung, agregă în formă cuantificată trei elemente: tehnologia, instituțiile publice și mediul macroeconomic. În 2002, România se situa, între cele 80 de țări considerate, pe locul 66, după Republica Cehă, Slovacia, Polonia, Bulgaria, Federația Rusă, însă înaintea Turciei, Venezuelei, Indoneziei etc.

Un al doilea indice, cel al competitivității microeconomice examinează condițiile care definesc un nivel sustenabil al productivității în fiecare din cele 80 de țări luate în considerație. Acest indice sintetizează doi subindicatori agregați prin analiza factorială: gradul de satisfacere a companiilor și calitatea mediului de afaceri în care operează companiile. Sub acest aspect, România se situează pe locul 67, în urma celorlalte țări menționate mai sus, dar de data aceasta înaintea Bulgariei și a altor 12 țări.

Desigur, trebuie relevat caracterul relativ al unor asemenea clasificări, generat, îndeosebi de calitatea datelor primare utilizate. Doza de relativism a acestor date poate fi ilustrată și de faptul că în ierarhia internațională privind competitivitatea, conform Anuarului Mondial al Competitivității 2003, România ocupa, în ultimii ani, un loc stabil, al 23-lea, după Brazilia și înaintea Mexicului, Turciei, Rusiei ș.a.

Condițiile totuși precare ce caracterizează diferiți indicatori de competitivitate specifici României rezultă și din observarea locului ocupat pe piața internă și externă de către produsele firmelor românești. Pe piața internă, mărfurile de import înlocuiesc, într-o măsură crescândă, produsele românești. Așa se explică deficitul balanței comerciale care, în ultimii ani, s-a situat la un nivel anual între 3 și 5 miliarde €, datorită unor importuri crescânde, inclusiv de produse agroalimentare.

Și pe piața externă, dinamica exporturilor românești, chiar ale unor produse tradiționale, cum sunt confecțiile și încălțăminte, este tot mai mult contracarată de produsele altor state care au avantaj comparativ mai mari în ceea ce privește ieftinătatea forței de muncă.

Oricum ne-am situa în diferite clasamente de competitivitate, analiza lucidă a punctelor tari și a celor slabe este premisa esențială a unei evaluări corecte a posibilităților economiei noastre de a face față, în anii care vin, presiunii concurențiale a forțelor pieții europene și mondiale, de a asigura funcționalitatea normală a economiei de piață românești.

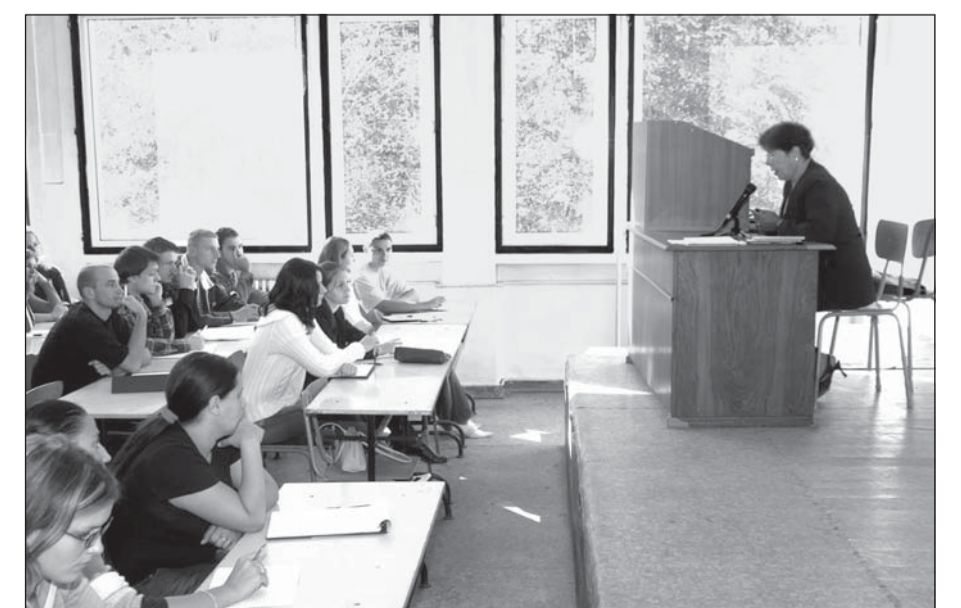
¹ UE - Uniunea Europeană.

² OMC - Organizația Mondială a Comerțului.

³ R&D - Cercetare-Dezvoltare

⁴ Calculat la cursul de schimb rezultat din compararea parităților puterii de cumpărare.

⁵ Datele provin din lucrarea *Dezvoltarea economică a României*, Editura Academiei, 2003.

În preajma integrării în Uniunea Europeană

(Urmare din numărul trecut)

Problema fundamentală pentru România rămâne nu atât închiderea capitolului, cât atingerea criteriilor economice, ce țin de accelerarea privatizării, dar și de eficiență, restructurare, creștere reală, pozitivă, care să ridice standardele de viață. Nimeni din vechii și actualii membri, deși diferențiază puternic economic, nu ar dori primirea altor membri care să le aplatizeze parametrii economico-sociali.

Criteriile de analiză comparată prin utilizarea indicatorilor macroeconomici ne permit să evaluăm gradul de dezvoltare economică și cât de aproape sau departe suntem de parametrii ce ar trebui atinși și cât de concertate trebuie să fie eforturile pe cele mai diferite planuri.

Criteriile de convergență analizate prin prisma diferiților indicatori ne permit o evaluare a diferențelor sau decalajelor ce caracterizează perioada de tranziție acordată României, necesară înscrierii în cursa apropierei de standardele UE.

Evoluția creșterii economice

(ritm real de creștere a PIB în procente față de anul precedent)

Tara	1999	2000	2001	2002	2003	Estimat 2004
România	-1,2	2,1	5,7	5,0	5,5	5,5
Ungaria	4,2	5,2	3,8	3,2	4,5	
Cehia	-1,5	3,3	3,1	2,0	3,2	
Bulgaria	2,3	5,47	4,9	4,8	5,0	
Polonia	4,1	4,0	1,0	1,3	3,2	
Slovacia	1,9	2,2	3,3	4,4	3,9	
Slovenia	5,2	4,6	3,0	3,1	3,9	
Lituania	-4,1	3,9	5,5	6,7		
Grecia	3,4	3,6	4,1	4,0	3,5	4,2
Portugalia	3,2	3,3	1,7	4,0	-1,8	1,0
Spania	3,3	3,5	2,7	2,0	3,0	2,9

Sursa: European Commission Autumn 2003, Economic Forecasts, 2003. Anuarul statistic al României, 2003.

Comparând situația României cu țările luate în studiu, se constată, începând cu anul 2000, o tendință de creștere reală a PIB, fapt ce dă speranța de apropiere de parametrii economici din UE.

Locul noilor candidate în UE (după PIB pe locuitor și pondere, 2002)

Tara	Suprafața 1000 km ²	Populația milion locuitori	PIB pe locuitor în euro, calculat pe baza parității puterii de cumpărare	PIB pe locuitor în % din media UE
Bulgaria	111	7,2	5.900	25
Cipru	9	0,8	17.400	72
Republica Cehă	79	10,2	14.400	60
Estonia	45	1,4	10.000	42
Ungaria	95	10,2	13.600	57
Letonia	65	2,4	8.500	35
Lituania	65	3,5	9.400	39
Malta	0,3	0,4	11.700	55
Polonia	313	38,2	9.500	39
România	238	21,8	5.900	25
Slovacia	49	5,4	11.400	47
Slovenia	29	2,0	17.700	74
Turcia	775	69,6	5.500	23
UE 15	3.234	378,4	24.010	
Cei 10 noi veniți	739	74,3	11.150	
UE 25	3.973	452,7	21.910	

Sursa: Eurostat from national sources, 2002.

România, deși are o populație de 22 milioane de locuitori și o suprafață de 238.000 km² este întrecută la acești doi indicatori doar de Polonia, în schimb, se detașează prin decalaje profunde față de cele 10 membre nou candidate. Față de Polonia, PIB-ul pe locuitor al României este de aproape 2,5 ori mai mic, iar față de Slovenia cu o populație de două milioane locuitori, este de 3 ori mai mic. Produsul Intern Brut pe locuitor al României reprezintă doar 0,5 la sută din PIB al UE lărgite și 25 la sută din media PIB pe locuitor la nivelul UE. Este un decalaj ce poate fi greu de depășit pe un orizont scurt de timp. Privit pe orizont mediu și lung, se poate aprecia că, menținerea unui ritm real de creștere, superior celui din perioada 2001-2003, va apropia România de standardele economice ale noilor membri ai UE.

Analiza participării ramurilor la formarea PIB ne permite să constatăm mutațiile structurale care au influențat creșterea economică și mișcarea populației spre diferite ramuri de activitate, în ce măsură o țară sau alta se înscrie pe noile traiectorii ale diviziunii internaționale a muncii în contextul accentuării procesului de globalizare.

Contribuția principalelor ramuri la formarea PIB (în procente, 2001)

Tara	Total	Industria	Construcții	Agricultură și silvicultură	Servicii
Polonia	100	36,2	-	3,8	60,0
Cehia	100	41,4	-	4,1	54,5
Ungaria	100	34,0	-	6,0	60,0
Slovacia	100	31,0	-	4,1	64,9
Slovenia	100	38,3	-	3,3	58,4
Letonia	100	26,7	-	6,0	67,3
Ungaria	100	25,3	-	4,5	70,2
Grecia	100	23,6	-	7,9	68,5
Cipru	100	-	-	-	100
Malta	100	-	-	-	100
Bulgaria	100	27,8	-	14,5	57,7
România	100	29,1	5,0	11,7	44,7
Portugalia	100	30,6	-	3,8	65,6
Grecia	100	23,6	-	7,9	68,5
Spania	100	30,5	-	3,6	65,9

Sursa: Raportul anual al BNR, 2002

De ani de zile percepția care există cu privire la cercetarea românească nu este tocmai fericită. Lipsa resurselor financiare care nici acum nu acoperă întregul necesar, cercetării - dezvoltării fiindu-le alocate doar 0,2 la sută din PIB, rămâne unul din motivele invocate pentru a se demonstra starea acestui domeniu aflat mereu în pragul supraviețuirii. Paradoxal însă, în tot acest amar de vreme cercetarea științifică, adică cele 400 de institute naționale, cele 64 de institute și centre de cercetare ale Academiei Române, IMM-urile specializate în cercetare plus cercetarea, universitară, a continuat cu demnitate să se înscrie cu contribuții remarcabile în competiția care se desfășoară în cadrul Spațiului European de Cercetare pentru ca Europa unită să devină până în anul 2010 cea mai puternică zonă economică a lumii. Și, evident, împlinirea acestei ambițioase aspirații implică și ridicarea parametrilor de calitate a cercetării științifice la acel nivel de competitivitate comparabil cu cel înregistrat de SUA și Japonia, de pildă. Din această perspectivă, au fost create și structuri speciale, la care au acces numai cercetătorii de elită. Este vorba despre înființarea centrelor de excelență științifică din țările care au

aderat deja la Uniunea Europeană și din cele ce candidează la intrarea în UE, încă din anul 1999 Consiliul European lansând un program de acreditare a acestor centre, elaborând și Statutul de Excelență. În urma evaluării institutelor de cercetare, după o selecție severă, au fost acreditate și au dobândit Statutul de Excelență, 34 de institute devenind ceea ce înseamnă centre de excelență: Polonia - 9, Ungaria - 2 etc. La întâlnirea cu coordonatorii celor 34 centre de excelență care a avut loc la Praga, s-a subliniat că acestea și-au onorat toate obligațiile contractuale și au beneficiat de impulsul financiar primit de la UE, precum și de contribuții naționale. Din păcate, cele 4 centre de excelență din România n-au beneficiat încă de asemenea impulsuri care vizează, de fapt, fondurile pentru simpozioane, congrese, literatură științifică, deplasări pentru schimburi de experiență organizate în acest captivant domeniu.

În ciuda acestei frustrări, cele 4 centre de excelență acreditate în România au continuat să desfășoare o activitate de anvergură științifică, impunându-se în Spațiul European de Cercetare. Astfel, Institutul de Biologie și Patologie Celulară „N. Simionescu” al Academiei Române, creat de soții Nicolae și Maya Simionescu, directorul de azi al institutului, s-a afirmat în universul lumii biomedicale prin lucrări tipărite de mari

edituri științifice, prin aproape 300 de articole publicate în reviste de prestigiu. De asemenea, institutul a organizat numeroase școli, ele fiind gazda unor workshop-uri, româno-americane, unde au conferențiat și câțiva laureați ai Premiului Nobel pentru medicină, chimie, biochimie. În plus, un număr considerabil de cercetători au beneficiat

Cercetarea românească pe drumul spre excelență științifică europeană

de stagii de specializare (1-2 ani) peste Ocean, unii dintre aceștia rămânând, e trist, în țările în care și-au aprofundat pregătirea.

Marginalizat până la transformarea lui într-un sector oarecare la INCREST, Institutul de Matematică „Simion Stoilow” a ajuns unul de elită, fiind Centrul de Studii avansate în Matematică. În ciuda tuturor vicisitudinilor, a desfășurat o bogată și laborioasă viață științifică, remarcată pe plan european și mondial, organizând 6

Conf. univ.dr. Chira Nedelea PĂRĂLUȚĂ,
prodecan al Facultății de Marketing și Comerț Exterior

Comparând aportul ramurilor la formarea PIB, constatăm că industria în țări ca Polonia, Cehia, Ungaria, Slovacia, Slovenia, Lituania, Portugalia, Spania continuă să dețină o pondere de peste 30 la sută, concomitent cu sporirea contribuției serviciilor. În România, aportul de 29 la sută al industriei la formarea PIB este efectul declinului multor subramuri industriale la care se adaugă productivitatea scăzută.

Dezindustrializarea - concertată cu declinul agriculturii - a mărit și mai mult decalajele, care constituie, astăzi, obstacole în accelerarea dinamismului economic. În ce privește aportul serviciilor, după cum reiese din tabel, ne situăm cu o pondere de sub 50 la sută. Dezvoltarea acestui sector este condiționată de modernizarea industriei, infrastructurii comunicației, transport etc., dar și de nivelul veniturilor pe locuitor care să stimuleze populația a apela tot mai mult la servicii. Aceste premise pot fi atinse prin susținerea unui ritm ridicat de creștere economică pe termen lung care să asigure un standard de viață, cel puțin comparabil cu al noilor veniți în UE.

Cât privește agricultura, care contribuie doar cu 11,7 la sută la crearea PIB, este o reflectare a nivelului scăzut al productivității muncii, al lășării în afara circuitului economic a mii de hectare. De fapt, integrarea în UE prin cotele de producție și restricțiile privind suprafața prelucrată, luată în calcul cu cea utilizată în prezent, ne conduc spre concluzia că mii de hectare, ca și azi, vor fi în paragină și neluate în calcul. Toți noii veniți au avut, în funcție de starea agriculturii, dezbateri furtunoase în jurul acestui sector.

Opinii în Opinia

Criteriul interesului național în confruntare cu criteriile de convergență și exigențele unei economii de piață funcționale (II)

România, după datele publicate, a acceptat compromisuri care vor constitui piedici în valorificarea într-o proporție cât mai mare a potențialului existent în agricultură.

Structura în procente din total populație ocupată, pe activități

Tara	Anul	Total	Agricultură și silvicultură	Industria	Construcții	Comerț, turism
Polonia	2001	100	19,1	23,7	6,7	15,9
Cehia	2001	100	4,71	31,0	9,1	16,1
Ungaria	2001	100	6,2	27,2	7,1	17,9
Slovacia	2001	100	6,1	29,6	8,0	15,4
Slovenia	2001	100	9,8	32,1	6,0	16,1
Estonia	2001	100	6,5	26,2	6,8	17,5
Letonia*	2001	100	14,8	18,2	7,4	18,9
Cipru	2001	100	4,5	13,6	9,7	26,6
Malta	2001	-	-	-	-	-
Bulgaria	2001	100	26,31	23,3	4,3	15,3
România	2001	100	36,4	25,5	4,5	20,1
Portugalia	2001	100	12,2	22,7	11,6	20,1
Grecia	2001	100	15,7	15,6	7,3	23,7
Spania	2001	100	6,0	19,9	11,6	22,1

Sursa: Anuarul statistic al României, 2003

- Inclusiv pescuitul
- Date estimate în urma rezultatelor recensământului populației din 2000
- Inclusiv energia electrică și termică, gaze și apă

Față de țările luate în studiu, în România, structura populației ocupate pe diferite activități reflectă lentarea restructurărilor de ramură, întârzierile în modernizarea acestora, managementul ineficient, privatizările, multe din ele generând pierderi substanțiale ale PIB, disponibilizările costisitoare și ineficiente pe termen lung căci, altfel, cum ne putem explica refugiu unei părți a șomerilor la sate. Dintre membrii cu statut îndelungat în

UE, cum ar fi, de exemplu, Spania, dacă în 1983 ponderea populației în agricultură din totalul populației era de 10,1 la sută, în 2001 era de doar 6,0 la sută, în Grecia, respectiv de la 21,9 la sută s-a ajuns la 15,7 la sută.

Mutațiile de structură ale ramurilor și dimensionarea lor în conformitate cu acquis-ul comunitar convenit sau care va fi convenit vor ridica mari probleme privind ocuparea și recalificarea forței de muncă din România. Piața muncii comunitară suferă și ea de un excedent de forță de muncă prin rata șomajului de peste 10 la sută, la care se adaugă restricțiile privind libera circulația a forței de muncă din țările nou venite, ceea ce va tensiona relațiile de pe piața muncii autohtone.

Dacă demersurile pentru celelalte capitole, ca și pentru cele încheiate se vor baza doar pe închidere și nu pe obținerea avantajelor cuvenite României, ca o țară cu potențial de resurse materiale și umane importante, eforturile de a ajunge la un nivel dezvoltat, corelat cu adevăratul potențial al României, vor fi în contra sens cu interesele naționale.

Creșterea economică reală presupune și menținerea inflației în limite cât mai reduse. De la procesul hiperinflaționist, caracteristic pentru o perioadă îndelungată, se conturează o tendință de scădere de la an la an a ratei inflației. Totuși, nu s-a ajuns la nivelul existent în UE și în țările nou venite. În prezentarea evoluției inflației, o vom evidenția și pe cea a șomajului.

Opinii în Opinia

Rata inflației și a șomajului (în procente față de anul precedent)

Rata inflației măsurată prin prețurile de consum (media anuală la sută)	Anul	Bulgaria	Cehia	Polonia	România	Slovacia	Slovenia	Ungaria
1999	2,6	2,1	7,3	45,8	10,6	6,1	10,0	
2000	10,3	3,9	10,1	45,7	12,0	8,9	9,8	
2001	7,4	4,7	5,5	34,5	7,3	8,4	9,2	
2002	5,8	1,8	1,9	22,5	3,3	7,5	5,3	
2003	-	-	-	14	-	-	-	
2004*	-	-	-	9,5	-	-	-	

Rata șomajului la sută	1999	2000	2001	2002	2003		
1999	16,0	9,4	13,0	11,8	19,2	13,0	6,3
2000	17,9	8,8	15,9	10,5	17,9	12,0	5,7
2001	17,3	8,9	17,4	8,8	18,6	11,8	5,4
2002	16,3	9,8	18,1	8,4	17,4	11,3	5,9
2003	-	-	-	8,6	-	-	-

x) Estimativ

Sursa: Eurostat from national sources; Raport anual al BNR, 2002

Din analiza datelor statelor luate în studiu, se degajă concluzia: România a avut cele mai înalte rate ale inflației și după 1999, îndepărtând-o de exigențele UE privind marja evoluției prețurilor și este explicabil, atât timp cât parametrii economici din 1989 nu s-au atins nici în 2004. Cât privește șomajul de 8,6 la sută, este o rezultanță, cum am mai subliniat și în alte articole, nu a unei creșteri substanțiale a locurilor de muncă la un nivel care să atragă, pe de o parte, noile generații venite pe piața muncii, precum și pe cei inactivi, dar care doresc să fie activi, iar, pe de altă parte, pe cei disponibilizai. O statistică socială, la nivel de familie, ar scoate în evidență faptul că mulți șomeri au renunțat să se declare la Agenția ocupării forței de muncă ori s-au retras la sat, în condițiile unui șomaj latent, sau au emigrat. Din motivele de mai sus consider că depășim cu mult procentul cu două cifre. Dacă până la capăt analiza, și alte țări, chiar dezvoltate din UE, au șomaj cu 2 cifre, deosebirea constă la nivelul protecției sociale care îi asigură șomerului un trai cât de cât decent.

Atingerea standardelor țărilor membre presupune luarea în considerare a relației dintre acumularea de capital, creșterea economică și un trai decent. Dacă în anii '90, o caracteristică a economiei românești

conferințe internaționale, 4 workshop-uri tematice, 20 de prelegeri tematice pe parcursul unei perioade de 20 de luni, a oferit aproape 100 de burse postdoctorale și numeroase vizite de cercetare doctorale, 38 de lucrări apărute în publicațiile de specialitate purtând semnăturile unor cercetători de marcă din cadrul acestui institut.

Europa Centrală și de Sud-Est care deține un accelerator de particule de tip Tandem. În concordanță cu prevederile contractului încheiat cu UE, la Centrul de Excelență „Horia Hulubei” s-au elaborat două cărți de specialitate pe teme de mare actualitate și de interes major, 160 de articole publicate în reviste de prestigiu, 200 de rapoarte științifice, fiind organizate 50 de conferințe și comunicări.

În peisajul Spațiului European de Cercetare o prezență aparte o constituie Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare „Delta Dunării” Tulcea, care a obținut rezultate deosebite în activitatea de cercetare efectuată în lumea mirifică a acestei zone. Poziția sa de centru de excelență a fost câștigată prin activitatea tenace desfășurată - apariții editoriale, articole de specialitate, simpozioane și conferințe tematice, reconstrucții ecologice, precum și colaborări remarcabile cu specialiști din Austria, Cehia, Franța, Germania, SUA, institutul fiind și autorul unor proiecte, multe finanțate de Banca Mondială, pentru Administrația Rezervației Biosferei „Delta Dunării”. Printre acele proiecte recunoscute se află cele de ecologizare realizate pentru Mali și Federația Rusă, institutul dobândind dreptul de coordonator pentru 4 programe europene finanțate de UE.

Dar drumul spre performanță științifică, nu se rezumă doar la spațiul

era subinvestiția din cauza reducerii productivității și a activității economice, începând cu anul 2000, ponderea formării brute a capitalului în PIB a sporit de la 18,9 la sută în 2000 la 21,1 la sută în 2002. Comparându-ne la acest capitol - investiții - cu unele țări, recent membre ale UE, ne putem explica întârzierea în atingerea parametrilor economici.

Tara	1999	2000	2001	2002
România	-4,8	5,5	9,2	8,3
Bulgaria	25,3	9,5	12,5	15,0
Ungaria	6,6	9,0	11,0	11,0
Polonia	6,9	6,8	6,4	6,1

Sursa: Comisia Europeană; Raport anual al BNR, 2002

Corelat cu investițiile, producția industrială a avut în România un trend crescător în ultimii ani:

Producția industrială (variația față de anul precedent)

Tara	1999	2000	2001	2002
România	-2,4	7,1	8,4	6,0
Bulgaria	-7,9	8,2	1,6	1,0
Ungaria	10,4	18,2	3,6	2,6
Polonia	4,4	7,1	0,4	1,4

Datele privind variația nu reflectă decât o evoluție cantitativă. Important ar fi să cunoaștem proiecția în angajamentele luate privind orientarea structurală a industriei. Fiecare membru caută să structureze ramurile, pornind de la resurse, dar și de la tendințele ce se conturează în diviziunea internațională a muncii.

În perspectiva aderării la UE, efortul investițional trebuie intensificat pentru a se asigura o creștere reală și durabilă care să apropie România de standardele europene. Măsurile adoptate de guvern în plan legislativ privind acordarea de diferite stimulente pentru întreprinderile mici și mijlocii sunt benefice pentru economia românească. În același timp, trebuie avut în vedere că lupta de concurență nu se va da numai între întreprinderile mici și mijlocii. Marea întreprindere de tip transnațional este cea care contribuie la globalizarea producției, a finanțelor. Or, în România, contrar proceselor care au avut loc în anii '60, ani de tranziție pentru țările fondatoare CEE, când guvernele încurajau fuziunile și formarea de unități puternice, rezistente concurenței pe o viitoare piață fără bariere vamale, la noi, din contră, s-a subapreciat mediul concurențial, în devenire, deosebit de acut în condițiile unui comerț fără bariere vamale.

O privire a peisajului economic mondial ne demonstrează că giganzii sunt prezenți în principalele ramuri, că ei au forța investițională internă și externă, dispun de forța de muncă înalt calificată, participă și beneficiază de cercetarea științifică. Confruntarea pe o piață, fără bariere vamale, va fi atât între marile companii, cât și între întreprinderile mici și mijlocii. Coexistența celor două tipuri de dimensiuni ale unităților economice, într-un mediu concurențial dur, va fi posibilă numai prin ridicarea potențialului tehnic, tehnologic, mănuit de manageri cu în

Studioul din Palatul Învățământului, Științei și Culturii în plină activitate
Str. Ion Ghica nr. 13

Programul

Televiziunii România de Mâine (tvRM)

LUNI

15 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle** (r)
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase
- 6:30 **Săptămâna internă** (r)
- 7:00 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Drept. Drept penal – parte specială.** Omucideri (II)
Prof. univ. dr. Gheorghe Diaconescu
- 10:30 **Filosofie și Jurnalism. Logică generală.**
Câteva aplicări ale regulilor arborilor de decizie.
Lector univ. drd. Gabriel Iliescu
- 11:00 **RISE. Managementul afacerilor economice.**
Mediul legal al afacerilor economice internaționale.
Conf. univ. dr. Mariana Baicu
- 11:35 **Sociologie – Psihologie. Psihologie socială.**
Evoluția relațiilor dintre tehnică și oameni.
Prof. univ. dr. Nicolae Radu
- 12:15 **Limbi și Literaturi Străine. Istorie și civilizație franceză.**
Secolul al XVII-lea. Clasicismul.
Lector univ. dr. Liana Repețeanu
- 13:00 **Managementul Financiar – Contabil.**
Metodologia cercetării științifice economice.
Mijloace logice și matematice. Modelul economic.
Prof. univ. dr. Gheorghe Răboacă
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:05 **Calea succesului:** Marius Bodochi – actor (II) (r)
- 14:30 **Video VIP.** Emisiune de Leonard Hențiu (r)
- 15:00 **Film serial:** Pe urmele unui artist chinez
- 15:30 **Întâlnire cu folclorul:** soliști Carmen Iordache, Maria Popa, Mitrăi Crețu, Ion Lupu. Emisiune de Theodora Popescu
- 16:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase
- 16:30 **Starea de drept:** O lege privind interzicerea cămătăriei este necesară? Emisiune de Nicolae Mardari
- 17:30 **Ce trebuie să știm despre bolile digestive?**
Emisiune de prof. univ. dr. Alexandru Oproiu
- 18:30 **Actualități**
- 19:10 **Jurnal economic**
- 19:20 **În dialog cu Administrația Publică.**
Emisiune de George Nicolau
- 21:00 **Academica. Economic:** Privatizările din energetică.
Emisiune de Ilie Șerbănescu
- 22:00 **Presa pe diagonală**
- 22:30 **Fără menajamente:** Lumea sportului la răscruce.
Emisiune de Mugur Popovici
- 23:30 **24 de ore**
- 00:00 **Film serial:** Pe urmele unui artist chinez (r)
- 00:30 **Film documentar:** Titicaca (II) (r)
- 01:00 **Cursuri** (r)

MARTI

16 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase (r)
- 6:30 **24 de ore** (r).
- 7:00 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Drept. Drept penal – parte generală.**
Pluralitatea de infracțiuni. Conf. univ. dr. Ioan Griga
- 11:00 **Drept. Sociologie judiciară. Obiectul și problematica sociologiei judiciare.** Conf. univ. dr. Ion Vlăduț
- 11:30 **Marketing și Comerț Exterior. Cercetări de marketing.**
Conținutul cercetărilor de marketing.
Conf. univ. dr. Manuela Epure
- 12:00 **Limba și Literatura Română. Istoria literaturii române.**
Mihai Eminescu – poet național și universal.
Asistent univ. drd. Simona Iacob
- 12:30 **Marketing și Comerț Exterior. Economie politică.**
Comportamentul producătorului. Lector univ. dr. Raluca Zorliu
- 13:00 **RISE. Managementul afacerilor economice.**
Importanța și mutațiile intervenite în schimburile economice internaționale. Conf. univ. dr. Mariana Baicu
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:05 **Cinepanorama.** Emisiune de Eugen Atanasiu (r)
- 15:00 **Film documentar:** Creatoarea de modă
- 15:30 **Café concert.** Emisiune de Dumitru Cucu
- 16:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase
- 16:30 **Amfitrion Corina.** Invitați: George Filip – poet și Alexandru Cetățeanu, Președintele „Asociației scriitorilor români din Canada”. Realizator Corina Chiriac
- 17:30 **Eva. Talk-show cu și despre femei.**
Emisiune de Adelina Grancea și Alexandru Ganci
- 18:30 **Actualități**
- 19:10 **Jurnal economic**
- 19:20 **Alegeri generale 2004.** Emisiune de George Nicolau
- 21:00 **Academica. Învățământ.** Emisiune de Ilie Ciurescu
- 22:00 **Presa pe diagonală**

- 22:30 **Economia de mâine:** Micile afaceri în pericol?
Emisiune de Nicolae Mardari
- 23:30 **24 de ore**
- 00:00 **Cântecul și casa lui:** Cântece și dansuri din Vălcănești – Prahova. Emisiune de Ionela Prodan (r)
- 01:00 **Cursuri** (r)

MIERCURI

17 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase (r)
- 6:30 **24 de ore** (r)
- 7:00 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Drept. Drept penal – parte generală.**
Pluralitatea de infractori. Conf. univ. dr. Ioan Griga
- 11:00 **Limbi și Literaturi Străine. Limba latină. Introducerea în studiul limbii latine.** Conf. univ. dr. Liviu Franga
- 11:30 **Marketing și Comerț Exterior. Cercetări de marketing.**
Sistemul informațional de marketing.
Conf. univ. dr. Manuela Epure
- 12:00 **Sociologie – Psihologie. Psihologie socială. Evoluția relațiilor dintre tehnică și oameni (II).** Prof. univ. dr. Nicolae Radu
- 12:30 **Limbi și Literaturi Străine. Istorie și civilizație franceză.**
Secolul al XVIII-lea. Lector univ. dr. Liana Repețeanu
- 13:00 **Managementul Financiar – Contabil.**
Metodologia cercetării științifice economice.
Explicarea fenomenului economic. Abordarea sistemică și relația cauzală. Prof. univ. dr. Gheorghe Răboacă
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:05 **Eva. Talk-show cu și despre femei.**
Emisiune de Adelina Grancea și Alexandru Ganci (r)
- 15:00 **Film serial:** Marea și idoli săi (II)
- 15:30 **Întâlnire cu folclorul:** soliști Elena Măndrescu, Silvana Răciu, Ofelia Harangus. Emisiune de Theodora Popescu
- 16:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase
- 16:30 **Vorbiri, scrieri românești:** Emisiune de Valeriu Marinescu
- 17:00 **Univers clasic:** Concert W.A. Mozart. Emisiune de Mihai Dărie
- 18:00 **Film documentar:** Marea Britanie azi (V)
- 18:30 **Actualități**
- 19:10 **Jurnal economic**
- 19:20 **În dialog cu Administrația Publică.**
Emisiune de George Nicolau
- 21:00 **Academica. România în lume:** Alegerile din 2004 și imaginea României în lume. Invitat Vladimir Pasti – analist politic. Realizator: Nicolae Mardari – Emisiune în direct din Studio-ul Ghica
- 22:00 **Presa pe diagonală**
- 22:30 **Diagnostic de urgență:** Sexualitatea.
Emisiune de Florin Tudose
- 23:30 **24 de ore**
- 00:00 **Film documentar:** Marea Britanie azi (V) (r)
- 00:30 **Film serial:** Marea și idoli săi (II) (r)
- 01:00 **Cursuri** (r)

JOI

18 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase (r)
- 6:30 **24 de ore** (r)
- 7:00 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Drept. Drept penal – parte generală. Cauze care înlătură caracterul penal al faptei.** Conf. univ. dr. Ioan Griga
- 11:00 **Drept. Sociologie juridică. Fenomenele juridice.** Conf. univ. dr. Ion Vlăduț
- 11:30 **Marketing și Comerț Exterior. Cercetări de marketing.**
Proiectarea cercetărilor de marketing.
Conf. univ. dr. Manuela Epure
- 12:00 **Limba și Literatura Română. Istoria literaturii române.**
Dimensiunea filosofică a operei eminesciene.
Asistent univ. drd. Simona Iacob
- 12:30 **Marketing și Comerț Exterior. Economie politică.**
Tipuri de piețe. Conf. univ. dr. Nedelea Chira Părălăuț
- 13:00 **RISE. Managementul afacerilor economice. Organizarea activității de comerț exterior. Exportul și importul direct și indirect.** Conf. univ. dr. Mariana Baicu
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:05 **Ani de liceu:** Liceul teoretic „Marin Preda”. Emisiune de Mugur Popovici și Alina Motoc (r)
- 15:00 **Film documentar:** Nigeria (II)
- 15:30 **Un cântec pentru inima ta.** Emisiune de Dumitru Cucu
- 16:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase
- 16:30 **Amfitrion Corina.** Invitat: Octavian Ursulescu (I). Emisiune de Corina Chiriac
- 17:30 **Lumea de mâine:** „Egiptul piramidelor” – invitată Renata Tatomir. Emisiune de Cristian Român
- 18:30 **Actualități**

- 19:10 **Jurnal economic**
- 19:20 **Alegeri generale 2004.** Emisiune de George Nicolau
- 21:00 **Academica. Starea culturii:** Muzică și învățământ; invitați muzicologul australian Joel CroTTY și compozitoarea Maia Ciobanu.
Emisiune de Carmen Stoianov
- 22:00 **Presa pe diagonală**
- 22:30 **Ani de liceu:** Liceul teoretic „Eugen Lovinescu”. Emisiune de Mugur Popovici și Alina Motoc
- 23:30 **24 de ore**
- 00:00 **Un cântec pentru inima ta.** Emisiune de Dumitru Cucu (r)
- 00:30 **Film documentar:** Nigeria (II) (r)
- 01:00 **Cursuri** (r)

VINERI

19 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle.**
Traducere și dublaj: Mihaela Anastase (r)
- 6:30 **24 de ore** (r)
- 7:00 **Bună dimineața!** (informații utile, revista presei, interviuri, muzică)
- 9:50 **Știri tvRM**
- 10:00 **Drept. Drept penal – parte generală. Răspunderea penală.**
Conf. univ. dr. Ioan Griga
- 11:00 **Limbi și Literaturi Străine. Limba latină.**
Scrierea, pronunțarea, accentul în limba latină.
Conf. univ. dr. Liviu Franga
- 11:30 **Marketing și Comerț Exterior. Cercetări de marketing.**
Măsurarea și scalarea fenomenelor de marketing.
Conf. univ. dr. Manuela Epure
- 12:00 **Limbi și Literaturi Străine. Limba spaniolă.**
Sintaxa limbii spaniole. Conf. univ. dr. Ileana Scipione
- 12:30 **Limbi și Literaturi Străine. Istorie și civilizație franceză.**
Secolul al XIX-lea. Lector univ. dr. Liana Repețeanu
- 13:00 **Management Financiar – Contabil.**
Metodologia cercetării științifice economice.
Verificarea ipotezelor și fundamentarea concluziilor.
Redactarea unei lucrări. Prof. univ. dr. Gheorghe Răboacă
- 14:00 **Știri tvRM**
- 14:05 **Film documentar:** Languedoc
- 15:00 **Film serial:** Ferestre spre Europa (II)
- 15:30 **Café concert.** Emisiune de Dumitru Cucu
- 16:00 Preluare **Deutsche Welle**
- 16:30 **Cazele de cultură între formă și reformă:** Târgoviște. Emisiune de Dumitru Cucu
- 17:30 **Călător prin România:** Remember – Muzeul „Mina Minovic”, Fascinația imaginii – *Nichita Stănescu, Ochi și culoare* – interviu cu Eugen Iacob; o rețetă culinară: bulzul ciobănesc de la Rucăr. Emisiune de Ciprian Vasilescu
- 18:00 **Film documentar:** Erupție vulcanică
- 18:30 **Actualități**
- 19:10 **Jurnal economic**
- 19:20 **Forum IT:** „O nouă orientare”. Emisiune de Cătălin Grosu
- 20:20 **Film documentar:** Titicaca (III)
- 21:00 **Academica. Știință:** „Drumul cunoașterii”. Emisiune de Cătălin Grosu
- 22:00 **Presa pe diagonală**
- 22:30 **Gazonul fierbinte:** Fotbalul românesc la final de sezon. Emisiune de Mugur Popovici
- 23:30 **24 de ore**
- 00:00 **Întâlnire cu folclorul:** „Pleacă badea militar”. Soliști: Maria Murgoci, Mioara Velicu, Dumitru Constantin, Ion Lupu. Emisiune de Theodora Popescu
- 00:30 **Film serial:** Ferestre spre Europa (II) (r)
- 01:00 **Cursuri** (r)

SÂMBĂȚĂ

20 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle** (r)
- 6:30 **Săptămâna internă** (r)
- 7:00 **Presa pe diagonală** (r)

- 7:30 **Knock out.** Emisiune de Alexandru Ganci
- 8:00 **Diagnostic de urgență.** Emisiune de Florin Tudose (r).
- 9:00 **Planeta copiilor.** Emisiune de Ștefan Iordache (r).
- 10:00 **Sunteți un om sănătos?**
Emisiune de Constantin Dumitrache
- 11:00 **Vitorul în prezent:** „Istorie de succes”.
Emisiune de Cătălin Grosu
- 12:00 **Agricultura și alimentația:** Modificarea structurilor agrare existente în vederea aderării la UE în sectorul horticol.
Emisiune de Constantin Pintilie
- 13:00 **Miorița – antologie de cultură tradițională.**
Emisiune de Ioan Filip
- 13:30 **Profil spiritual:** invitată violonista Cristina Anghelescu.
Emisiune de Valeriu Răpeanu
- 14:30 **Întâlnire cu folclorul:** Elena Roizen, Sonia Vlaicovici, Maria Tripon. Emisiune de Theodora Popescu
- 15:00 **Cafeneaua literară și artistică:** Corneliu Leu, Daniel Drăgan, Ioan Suciu, Nicolae Dragoș despre poetul Darie Magheru. Emisiune de Vlad Leu
- 15:40 **Café concert.** Emisiune de Dumitru Cucu
- 16:00 **Cinepanorama.** Emisiune de Eugen Atanasiu
- 17:00 **Trăiește-ți arta!:** invitat actorul Virgil Ogășanu.
Emisiune de Marina Roman Boiangiu
- 18:00 **Prietenii lui Marcel Dragomir:** canto popular cu Viorica Barbu Iurașcu. Emisiune de Marcel Dragomir
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Premiile muzicale RBA**
- 21:00 **Film serial:** Arsen Lupin ep. (VI)
- 22:00 **Provocarea.** Emisiune de Leonard Hențiu
- 23:00 **Calea succesului:** Invitat: Brândușa Novac, director Circul „Globus”. Emisiune de Violeta Screciu
- 23:30 **Săptămâna internă**
- 00:00 **Premiile muzicale RBA** (r)
- 02:00 **Film serial:** Arsen Lupin ep. (VI) (r)
- 03:00 **Reluări de emisiuni**

DUMINICĂ

21 noiembrie 2004

- 6:00 Preluare **Deutsche Welle** (r)
- 6:30 **Săptămâna internă** (r)
- 7:00 **Vorbiri, scrieri românești.**
Emisiune de Valeriu Marinescu (r)
- 7:30 **Film documentar:** Erupție vulcanică (r)
- 8:00 **Ecumenica.** Emisiune de Sorin Bejan
- 9:00 **Poezia muzicii clasice.** Emisiune de Dumitru Cucu și Dumitru Nicolae
- 9:30 **Muzică populară.** Emisiune de Ionela Prodan.
- 10:00 **Planeta copiilor.** Emisiune concurs între elevii clasei a-IV-a D ai Școlii generale nr.194 „Marin Sorescu” și elevii clasei a-IV-a C ai Școlii generale nr.98 „Avram Iancu” București. Realizatori Ștefan Iordache și Mihaela Matei
- 11:00 **Să stăm de vorbă:** Vedete la Festivalul RBA.
Emisiune de Mugur Popovici și Bianca Văcariu
- 12:00 **Ora melomanului.** Emisiune de Dumitru Cucu
- 13:00 **Amfitrion Corina. Invitat:** Octavian Ursulescu (II)
- 14:00 **Secretele succesului cu Oana Sârbu**
- 17:00 **Arta documentarului:** Festivalul Festivalurilor Filmului Documentar - Viena (I). Realizator Daniel Paraschiv
- 18:00 **Video VIP.** Emisiune de Leonard Hențiu
- 18:30 **Actualități**
- 19:00 **Sportul în lume.** Emisiune de Mugur Popovici
- 19:30 **Film documentar:** Beijing
- 20:00 **Îți mai aduci aminte doamnă?** Cântă Ana Piuaru și Ilie Roșu. Emisiune de Ionela Prodan
- 21:00 **Film artistic:** „Frații Karamazov” (II) (Mosfilm)
- 23:00 **Meseria de om.** Emisiune de Simona Șerban
- 23:30 **Săptămâna externă**
- 00:00 **Film artistic:** „Frații Karamazov” (II) (Mosfilm) (r)
- 02:00 **Reluări de emisiuni**

Opinia
națională

Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
116, 122, 105
Fax:
411.33.84

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ
DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ
Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.
Solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

La Editura Fundației România de Măine a apărut

Aurelian Bondrea

ROMÂNIA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XXI STAREA NAȚIUNII 2004

(Continuare din pag. 1)

Analizând starea economico-socială din ultimii aproape 15 ani, relevând caracterul complex și contradictoriu al proceselor tranziției, volumul de față pune accentul pe evaluarea corectă a potențialului material și uman al țării, mereu din perspectiva apărării interesului național.

A devenit aproape unanimă constatarea – demonstrată analitic în paginile cărții – potrivit căreia România tranziției s-a confruntat și se confruntă cu un imens paradox: în ciuda deschiderilor spre schimbare și înnoire democratică, generate de evenimentele din 1989, țara noastră s-a prăbușit într-o profundă criză. De acest fapt nu poate fi învinovățită tranziția, ca atare, ci modul cum ea a fost concepută, gestionată politic și realizată practic. În loc să fie o „distrugere creatoare”, în sensul de a pune în loc ceva necesar și bun, răsturnarea din decembrie 1989 și tranziția postsocialistă au declanșat o distrugere în sine, concretizată în jefuirea și ruinarea patrimoniului național, căderea severă a producției,

deprecierea dramatică a capitalului material și uman.

Factorul favorizant al devalorizării patrimoniului național a fost, în cea mai mare măsură, abrogarea, imediat după evenimentele din 1989, a legilor patrimoniului național și a secretului de stat, precum și deschiderea granițelor României. Neadoptarea, de către legiuitorii care s-au succedat în cei aproape 15 ani de tranziție, a unei noi legi a patrimoniului național, lege fundamentală pentru salvarea a ceea ce ar mai putea fi salvat, pentru recuperarea și apărarea avuției naționale, a permis continuarea jafului, a traficului de valori naționale, amplificarea și adâncirea corupției.

Dar poporul român nu poate rămâne păgubit de avuția sa, realizată cu trudă, sudoare și sacrificii, iar jefuitorii și corupții nu pot rămâne nepedepsiți. Istoria își va spune cuvântul.

După cum sublinia, la vremea sa, marele sociolog Petre Andrei, „revoluția care nu aduce nimic nou și util societății, care nu are un rol constructiv, e un fenomen patologic,

condamnabil”. Ca urmare, perioada celor aproape 15 ani ce au trecut din 1989 ne apare ca un interval care a produs multe distrugerii la nivelul țării și suferință umană pentru marea majoritate a populației. Pe drept cuvânt, un reputat specialist sublinia că „actuala tranziție, apreciată prin amploarea pagubelor create economiei și populației, ca și prin durata prelungită de nerecuperare a nivelului economic din 1989, va rămâne în istorie ca o perioadă mai rea și mai păguboasă decât au fost pentru România nu unul, ci ambele războaie mondiale, luate împreună”.

Tranziția, însă, nu trebuie să însemne numai distrugere, ci și creație. Creația înseamnă progres, dezvoltare, înseamnă mâine, înseamnă viitor. Făcând parte din timpul creator al viitorului, tranziția este istorie, iar aceasta nu suportă improvizatii.

În opinia noastră, calea depășirii în cel mai scurt timp a unei asemenea stări prelungite de criză multiplă – criză ce întreține fenomene negative în toate domeniile, cele mai

îngrijorătoare fiind, în plan social, adâncirea și extinderea sărăciei, analfabetismului și deprofesionalizării forței de muncă, fără a mai vorbi despre starea economiei și ravagiile corupției – o reprezintă reunirea forțelor creatoare, constructive ale națiunii în jurul unor obiective strategice, întemeiate pe evaluarea lucidă a realităților naționale, conexe mediului internațional.

Volumul **România la începutul secolului XXI. Starea națiunii 2004** reprezintă expresia cercetării stărilor de fapt din economie, cultură, sănătate din viața social-politică.

La baza elaborării lucrării se află, în lumina obiectivității științifice, câteva cerințe esențiale: evaluarea unitară a societății sau a diverselor ei sectoare, analiza inseparabilă a trecutului, a situației prezente și a proiecțiilor viitoare constructive, umaniste. Considerăm că numai astfel devin posibile aprecierea corectă a stadiului de dezvoltare a țării și conturarea unor predicții credibile, în măsură să conducă la valorificarea cât mai eficientă, în interes național, a patrimoniului existent, în vederea unei evoluții durabile.

Dat fiind adevărul că prezentul națiunii și, mai ales, viitorul său sunt strâns legate de contextul european și internațional, în mod firesc, analizăm premisele, condițiile și implicațiile procesului complex de aderare a României la structurile europene și euroatlantice, relevând, totodată, unele aspecte care evidențiază originalitatea istoriei și culturii naționale românești, avantajele valorice ale acestora, întrucât, în derulul de creație și de integrare organică în lumea contemporană.

Volumul conține un capitol special, consacrat prezentării **Fundației România de Măine**, ca model instituțional izvorât din cadrul societății civile, întemeiat pe concepția sociologică a valorilor, pe tradițiile învățământului, științei și culturii românești, precum și proiectul de program al Alianței Naționale pentru România de Măine, ca posibil nucleu reprezentativ de coagulare a societății civile.

Am construit acest proiect de program cu convingerea că a venit timpul să luăm în considerație, cu toată gravitatea, lecțiile istoriei. Se spune, pe drept cuvânt, că istoria nu iartă! România a cunoscut numeroase tranziții pe parcursul secolului al XX-lea. Dimitrie Drăghicescu, la începutul veacului trecut, apoi Mihai Ralea, la un deceniu după Marea Unire, au consemnat, cu amărăciune, consecințele nefaste ale acestor tranziții. Am plătit scump acele erori. Este, oare, nevoie să le repetăm și să plătim, încă o dată, datorită ignoranței celor care refuză să-și cunoască istoria? Evident, nu, și acesta este sensul de acțiune și de crez ale Alianței de conștiință, pe care o propunem și o susținem într-un moment decisiv pentru salvarea ființei naționale a României și pentru înscrierea ei demnă pe orbita dezvoltării moderne.

Ferm atașaji convingerii că o proiecție realistă și constructivă a dezvoltării durabile depinde hotărâtor de analiza obiectivă a stadiului istoric pe care îl parcurge țara, după experiențele social-politice ale secolului XX, în contextul oscilațiilor și incertitudinilor tranziției postsocialiste, al unei lumi aflate, încă, în derulul la începutul secolului XXI, considerăm că numai elaborarea

și aplicarea unei strategii realiste, adecvate noului timp istoric, implică conturarea unei prognoze credibile a societății românești, reprezentând calea intrării în normalitate.

În partea a II-a a volumului, un documentar statistic, transpus în reprezentări grafice, prezintă, în sinteză, principalii indicatori economico-sociali care reflectă sugestiv, în limbajul aparent sec al cifrelor și corelațiilor logice dintre ele, resursele umane și starea economiei la începutul anului 2004.

În încheiere, am reprodus rezultatele obținute la cele mai semnificative întrebări ale unui sondaj de opinie efectuat, în anul 2004, de institutul de specialitate ce funcționează în cadrul Fundației România de Măine.

Urmând aceleași metode și principii ale cercetării sociologice obiective, **România la începutul secolului XXI. Starea națiunii 2004** se alătură, constructiv, dezbaterilor în jurul problemelor dezvoltării durabile și intrării în normalitate, ca un îndemn la reflecție și la acțiune pentru un viitor mai bun al țării.

Elaborat din convingerea că dezbaterile libere de idei au menirea de a învinge prejudecata social-politică a unei „singure soluții” pentru viitor, volumul de față își propune să releve că, și pentru țara noastră, ieșirea din „labirintul tranziției”, intrarea efectivă în normalitate și stabilitate implică parcurgerea unor procese economice, socio-politice și educaționale-formative dificile, dar nu descurajante. Conștientizarea lor îndeamnă, mai mult ca oricând, la deschiderea programatică a unei noi etape de încordare a eforturilor pentru integrarea națiunii, a poporului român în modernitatea secolului al XXI-lea.

De același autor:

• **SOCIOLOGIA CULTURII**

Editura Didactică și Pedagogică, București, 1981;

• **SOCIOLOGIA CULTURII**, ed. a II-a, revăzută și adăugită,

Editura Didactică și Pedagogică, București, 1988;

La Editura Fundației România de Măine:

• **SOCIOLOGIA CULTURII**, ed. a III-a, revăzută și îmbunătățită,

București, 1993;

• **OPINIA PUBLICĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT**,

București, 1996;

• **SOCIOLOGIA OPINIEI PUBLICE ȘI A MASS-MEDIA**,

București, 1997;

• **OPINIA PUBLICĂ ȘI DINAMICA SCHIMBĂRILOR DIN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ ÎN TRANZIȚIE**, București, 1998;

• **PERENITATEA UNEI MOȘTENIRI. 100 DE ANI DE LA ADOPTAREA LEGII SPIRU HARET**, București, 1998;

• **STAREA NAȚIUNII 2000. ROMÂNIA ÎNCOTRO?** vol. I, București, 2000;

• **SOCIOLOGIA CULTURII**, ed. a IV-a, revăzută, restructurată și îmbunătățită, București, 2003;

• **SOCIOLOGIA OPINIEI PUBLICE ȘI A MASS-MEDIA**, ed. a II-a, revăzută și adăugită, București, 2003;

• **PROTEJAREA PATRIMONIULUI CULTURAL NAȚIONAL România – maximă urgență** (Coordonator), București, 1996.

